

โซฟาร์

สัญลักษณ์เพื่อความยุติธรรม
ในการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติ

แบบเสนอแนวคิดเกี่ยวกับ
เครื่องมือสนับสนุนการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติ

โครงการ **Tsunami Aid Watch** เป็นโครงการหนึ่งของมูลนิธิ ไฮน์ริค เบิลล์ (Heinrich Böll Foundation : HBF) สำนักงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยความร่วมมือของบริษัทที่ปรึกษาและทรัพยากรเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

มูลนิธิ ไฮน์ริค เบิลล์ (Heinrich Böll Foundation: HBF) เป็นองค์กรไม่มุ่งหวังผลกำไรที่มีแนวทางการดำเนินงานและนโยบายที่สอดคล้องกับพรรคกรีน (German party Alliance 90/The Greens) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงเบอร์ลินเมืองหลวงของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน การดำเนินงานของมูลนิธิฯ เน้นการสนับสนุนการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนทางความคิดระหว่างผู้คนในสังคม เป้าหมายหลักของมูลนิธิคือการสร้างโอกาสทางการศึกษาในมิติทางสังคม การเมือง และวัฒนธรรม ในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันและประเทศต่างๆ เพื่อสนับสนุนระบอบประชาธิปไตย เอื้อให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาสังคม รวมทั้งสร้างความเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรม โครงการ Tsunami Aid Watch เป็นโครงการพิเศษโครงการหนึ่งภายใต้โครงการการติดตามความช่วยเหลือ (Development Watch) ที่มูลนิธิไฮน์ริคเบิลล์สำนักงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ริเริ่มและดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา

บริษัทที่ปรึกษาและทรัพยากรเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia Consult and Resource Co., Ltd. (SEA - C.R.) เป็นบริษัทผู้ให้คำปรึกษาที่มีสำนักงานปฏิบัติการในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นองค์กรที่มีศักยภาพที่โดดเด่นในด้านการให้ความร่วมมือเพื่อพัฒนา การพัฒนาองค์กรและอำนวยความสะดวก โดยได้นำมุมมองทางวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย และมีความแตกต่างกันมาใช้ในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ว่าจ้างทั้งจากภาคเอกชนและภาครัฐอย่างเต็มที่

โซฟาร์

สัญลักษณ์เพื่อความยุติธรรมในการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติ

แบบเสนอแนวคิดเกี่ยวกับ
เครื่องมือสนับสนุนการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติ

(Seal of Fair Recovery: SoFaR)

ผู้แต่ง : จูเลีย เฮย์ล ลาร์ช เคราซ์ และ คาร์ล เซกซไนเดอร์
บรรณาธิการ: เวด แม็กกี และ ลาร์ช เคราซ์
ปกและรูปเล่ม : ศราวุฒิ กมลวิจิตร
ผู้แปล: กฤษณะ ปัญญาจันทร์

โซฟาร์ สัญลักษณ์เพื่อความยุติธรรมในการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติ แบบเสนอแนวคิด
เกี่ยวกับเครื่องมือสนับสนุนการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติ
เรียบเรียงโดยทีมงาน โครงการสีนามิ เอค วอทซ์ ภายใต้การดำเนินงานของมูลนิธิ
ไฮนริคเบิลล์

สำนักงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จัดพิมพ์ครั้งแรกที่จังหวัดเชียงใหม่ 2550

ลิขสิทธิ์ของ © Heinrich- Böll -Stiftung

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์สุเทพการพิมพ์ จังหวัดเชียงใหม่

ISBN 978 974 8266 12 1

ที่อยู่ติดต่อได้:

สำนักงาน โครงการ Tsunami Aid Watch

156/118 ม.10 ถ.คันคลอง ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200

โทรศัพท์ +66-(0) 53-810156 ต่อ 117

อีเมล : taw@taw-hbf.org; www.taw-hbf.org

มูลนิธิไฮนริคเบิลล์

สำนักงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จ.เชียงใหม่

ตู้ ป.ณ.119 สำนักงานไปรษณีย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เชียงใหม่ 50200

โทรศัพท์ : ++66-(0) 53-810430-2

อีเมล: sea@hbffasia.org; www.boell-southeastasia.org

ปฏิญญากระป๋องว่าด้วยการฟื้นฟูหลังเหตุการณ์สึนามิอย่างยั่งยืน

ผู้เข้าร่วมประชุมใคร่ขอแสดงความขอบคุณจากใจจริงสำหรับ บุคคลทุกท่าน ชุมชนทุกแห่ง รวมทั้งกลุ่มต่างๆ ทั้งในระดับประเทศและระดับสากล และขอขอบคุณทุกฝ่ายและทุกองค์กรที่ได้ช่วยเหลือและสนับสนุนประชาชนและชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์สึนามิเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ที่ผ่านมา เราหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องในภารกิจการฟื้นฟูในระยะยาวที่เหลืออยู่ สึนามิได้ทำให้ประเทศอินโดนีเซีย ศรีลังกา อินเดีย ไทย หมู่เกาะมัลดีฟ และประเทศอื่นๆ คงเหลือแต่ซากฝังซึ่งเสียหายอย่างยับเยิน ชุมชน เศรษฐกิจ และผู้คนนับแสนต่างต้องการความช่วยเหลือเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นแค่ผลกระทบโดยตรงของสึนามิ ความพยายามช่วยเหลือต่างๆ เป็นเพียงระยะเริ่มต้นของการฟื้นฟูหลังเหตุการณ์สึนามิเท่านั้น

เวลาผ่านไปเก้าเดือนหลังจากเหตุการณ์สึนามิ ความช่วยเหลือได้เข้าไปถึงพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบเป็นส่วนใหญ่ ที่พักอาศัยชั่วคราวได้รับการก่อสร้างขึ้นสำหรับผู้รอดชีวิต หลายพื้นที่ได้รับการจัดหาเรือและอุปกรณ์หาปลาที่มีความจำเป็นต่อการฟื้นฟูความเป็นอยู่สำหรับชาวประมงท้องถิ่น ภารกิจที่เหลืออยู่ก็พร้อมที่จะได้รับการดูแลโดยชุมชนที่ได้รับการฟื้นฟู และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานการณ์ส่วนใหญ่ในขณะนี้จึงถือได้ว่ากำลังเข้าสู่การมีเสถียรภาพ แต่อย่างไรก็ตามนับว่ายังห่างไกลจากคำว่าปกติสุขอีกมากนัก

การฟื้นฟูหลังเหตุการณ์สึนามิกำลังเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงระยะที่สอง จากการฟื้นฟูความเสียหายไปสู่การปรับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจที่ถาวรมากยิ่งขึ้น อันได้แก่การบรรเทาผลกระทบทางอ้อมของสึนามิ ในขณะที่ความช่วยเหลือฟื้นฟูจากผลกระทบโดยตรงของสึนามิ มีความโดดเด่นด้านความเร็วและประสิทธิภาพ ความช่วยเหลือและการสนับสนุนที่มีความจำเป็นสำหรับการฟื้นฟูผลกระทบทางอ้อมจำเป็นต้องมุ่งไปที่ประสิทธิผลในระยะยาว และความยั่งยืนเมื่อคำนึงถึงสภาพความเป็นอยู่ การฟื้นฟูเศรษฐกิจ การจัดการภัยพิบัติ ภูมิที่ดินและบ้านพักอาศัยสำหรับผู้ไร้ที่อยู่ ผู้ขาดแคลนที่ทำกิน สตรี เด็ก ประเด็นทางด้านเพศภาวะ รวมไปถึงปัญหาแรงงานต่างถิ่น เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายเหล่านี้ มาตรการต่างๆ จึง

มีความจำเป็นอย่างเร่งด่วน จากประสบการณ์ในการส่งมอบความช่วยเหลือในอดีต เราจึงใคร่ขอให้นานาชาติประเทศ องค์การพัฒนาเอกชน และหน่วยงานภาครัฐ ในการ จัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งหมดเพื่อ

- เป็นหลักประกันว่าการฟื้นฟูพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากสึนามิในระยะยาวจะเป็นไปด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม มีความยั่งยืนและเสถียรภาพ ตามความรู้และการให้คำนิยาม โดยบุคคลและชุมชนผู้ได้รับผลกระทบจากสึนามิ
- พัฒนาการฟื้นฟูสึนามิในระยะที่สองให้กลายเป็นโอกาสในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดก่อนสึนามิ และกลับเลวร้ายลงอย่างเป็นที่ประจักษ์ เนื่องจากภัยพิบัติครั้งนี้
- ส่งมอบความช่วยเหลือและการสนับสนุนอย่างชัดเจนและโปร่งใสเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ที่ได้รับผลกระทบในการวางแผน การริเริ่มและการดำเนินการ โครงการฟื้นฟูระยะยาว
- หนึ่งในสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ก็คือการจัดตั้งระบบข้อมูล และฐานข้อมูลเกี่ยวกับสึนามิที่เที่ยงตรง และมีวิสัยทัศน์ที่ยาวไกล เพื่อการใช้งานและประโยชน์ของบุคคลและชุมชน โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติหรือศาสนา
- ริเริ่มระบบ/กลไกการติดตามผลการให้ความช่วยเหลือ เพื่อหลีกเลี่ยงการนำทรัพยากรไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นใดนอกจากการให้ความช่วยเหลือ
- เป็นหลักประกันว่าการฟื้นฟูที่เหลือนอยู่จะเป็นรากฐานสำหรับการพัฒนาพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่อง และนำไปสู่สภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าสภาพก่อนเหตุการณ์สึนามิ

หากความช่วยเหลือในการฟื้นฟูหลังเหตุการณ์สึนามิจากประชาคมโลก รัฐบาล และสังคมทั่วไปตามแนวทางที่กล่าวมาข้างต้น ภัยพิบัติจากสึนามิครั้งนี้ก็จะกลับกลายเป็นโอกาสสำหรับการพัฒนาซึ่งสอดคล้องกับความยั่งยืนและความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจสำหรับทุกคน เราเชื่อว่า การร่วมมือและการประสานงานที่แข็งแกร่ง การเปิดใจกว้างและความสมัครสมานสามัคคีจะช่วยเราได้ในยามวิกฤติ

ตารางสารบัญ

คำย่อ	
Seal of Fair Recovery (ภาคภาษาอังกฤษ)	
คำนำลำดับที่ 1	1
คำนำลำดับที่ 2	3
ส่วนที่ 1: สัญลักษณ์เพื่อความยุติธรรมในการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติ- โชนาฟาร์	5
1. การฟื้นฟูภัยพิบัติในแง่ของการเป็น ‘โอกาสจากวิกฤติ’- แล้วโอกาสนี้เป็นของใคร?	5
2. ความเป็นมาของ SoFaR เกิดจากเหตุการณ์สึนามิในประเทศไทย	7
3. สัญลักษณ์เพื่อความยุติธรรมในการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติ (SoFaR)	11
ส่วนที่สอง : SoFaR กับ สึนามิ	15
4. SoFaR เพื่อการฟื้นฟูหายนะภัยสึนามิ	15
5. ประเด็นที่เสนอโดยชุมชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากสึนามิ	17
6. ข้อเสนอแนะสำหรับการตั้งมาตรฐานหลักของสัญลักษณ์ SoFaR	22
7. สัญลักษณ์ SoFaR เพื่อการฟื้นฟูสึนามิอย่างยุติธรรมยังคงเป็นทางเลือกที่ดีอีกทางหนึ่งหรือไม่?	25
ภาคผนวก	28
ก) แหล่งข้อมูลออนไลน์ที่เกี่ยวข้อง	28
ข) รายชื่อหนังสือที่จะจัดพิมพ์ครั้งต่อไปภายใต้โครงการสึนามิ เอค วอทซ์	34

ตารางคำย่อ

คำย่อ	ชื่อเต็ม / คำเรียก
GO	องค์กรภาครัฐ (Government Organization)
HBF	มูลนิธิไฮน์ริคเบิลล์ (Heinrich Böll Foundation)
NGO	องค์กรพัฒนาเอกชน (Non Government Organization)
SME	วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprise)
SoFaR	สัญลักษณ์เพื่อความยุติธรรมในการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติ (Seal of Fair Recovery)
TAW	โครงการสึนามิ เอค วอทซ์ (Tsunami Aid Watch)

คำนำลำดับที่ 1

ในเดือนกรกฎาคมปี 2548 มูลนิธิไฮน์ริคเบิลล์ [Heinrich Böll Foundation (HBF)] สำนักงานเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ริเริ่มโครงการสีนามิ เอค วอทช์ [Tsunami Aid Watch (TAW)] อันเป็นโครงการเฉพาะที่จะเชื่อมโยงไปสู่การติดตามผลการพัฒนา Development Watch ของมูลนิธิไฮน์ริคเบิลล์ โดยหนึ่งในวัตถุประสงค์ของโครงการสีนามิ เอค วอทช์ คือการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างจุดอ่อนของโครงสร้างการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตยเข้ากับปัญหาที่สัมพันธ์กับความช่วยเหลือผู้ประสบภัยสีนามิ โดยกำหนดเป็นประเด็นในการอภิปรายที่ว่าด้วยการจัดการฟื้นฟู วิกฤติ และการบูรณะความเสียหายที่เกิดจากสีนามิ

ในการช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเสียหายอย่างเร่งด่วนหลังเหตุการณ์สีนามิเราได้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในระดับรากหญ้า และกิจกรรมความช่วยเหลือที่แต่ละฝ่ายจัดดำเนินการด้วยตนเองอย่างมากมายจนทำให้เกิดการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในขณะที่โครงสร้างด้านการบริหารและเศรษฐกิจกำลังดำเนินไปสู่สภาวะปกติ หลายสิ่งก็ได้กลับสู่สภาพที่เป็นปัญหาเดิม เช่นที่เคยมีมาก่อนเกิดสีนามิอีกครั้ง

ดังนั้นหน้าที่ของโครงการสีนามิ เอค วอทช์ คือการกำหนดมุมมองที่เกี่ยวกับแนวทางการช่วยเหลือกระบวนการฟื้นฟูหลังสีนามิในด้านโครงสร้าง และจุดด้อยต่างๆ แบบเสนอแนวคิดนี้จึงมุ่งหวังในการเป็นส่วนกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายในปัญหาที่ว่าเมื่อพิจารณาโครงสร้างการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูที่เป็นอยู่แล้ว เราจะสามารถสนับสนุนให้เกิดความยั่งยืนจากกระบวนการฟื้นฟูหลังภัยพิบัตินี้ได้อย่างไร จากบทเรียนที่ได้รับจากประสบการณ์การฟื้นฟูหลังสีนามิ โครงการสีนามิ เอค วอทช์ จึงเสนอเครื่องมือที่จะสนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญหาเรื่องการมีส่วนร่วมโดยไม่ได้เป็นเพียงการมีส่วนร่วมจากผู้มีอำนาจด้านเศรษฐกิจแต่ฝ่ายเดียว

มูลนิธิไฮน์ริคเบิลล์ โครขอขอบคุณผู้เขียนบทความเสนอแนวคิดนี้และ สมาชิกจากกลุ่มเป้าหมายของเราที่อยู่ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากสีนามิ ผู้ซึ่งได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ในกระบวนการฟื้นฟูสีนามิ ข้าพเจ้า

หวังว่าแบบเสนอแนวคิดนี้จะเป็นส่วนที่ช่วยให้เกิดการอภิปรายเกี่ยวกับอุปสรรคทางโครงสร้างการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติรวมทั้งวิธีแก้ไขปัญหาเหล่านั้น อย่างกว้างขวางและลึกซึ้งมากขึ้น

31 พฤษภาคม 2550

ดร. ไฮเกอ เลิขมานันท์

ผู้อำนวยการมูลนิธิไฮนริคบีลล์ สำนักงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

คำนำลำดับที่ 2

ในปฏิญญากระบี่ระบุว่าหาชนกษัตริย์นอกจากจะทำให้เกิดความเสียหายแล้วยังทำให้เกิด ‘โอกาสจากวิกฤติ’ ด้วย แต่ก่อนที่จะพูดถึงเรื่องโอกาสที่เกิดขึ้นหลังภัยพิบัติ เราควรพิจารณาจุดอ่อนเชิงโครงสร้างทางด้านโอกาสในช่วงก่อนเกิดเหตุสึนามิอีกครั้งหนึ่ง ในกรณีการฟื้นฟูสึนามิในประเทศไทย แม้โอกาสที่เกิดขึ้นจากสึนามิจะยังมีเหลืออยู่ แต่บางส่วนก็ได้หมดไปบ้างแล้ว

จากมุมมองที่ได้จากประสบการณ์การฟื้นฟูสึนามิที่ผ่านมา ในแบบเสนอแนวคิดฉบับนี้ได้เสนอให้มีการใช้ผู้ประกอบการในพื้นที่ที่ดำเนินการพัฒนาที่ดีในฐานะที่เป็นจุดเริ่มต้นของการฟื้นฟูภัยพิบัติที่มีความยุติธรรม โดยจะมีการมอบสัญลักษณ์เพื่อความยุติธรรมในการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติ หรือโซฟาร์ [Seal of Fair Recovery (SoFaR)] ให้กับผู้ประกอบการเหล่านี้เพื่อสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ และการมีส่วนร่วมของชุมชนก็ถือเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญในการกำหนดมาตรฐานสัญลักษณ์ดังกล่าว ส่วนกระบวนการรับรองมาตรฐานการดำเนินธุรกิจจะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่ชุมชน

จากแนวคิดในการพัฒนาสัญลักษณ์ SoFaR เราต้องการให้มีการอภิปรายเกี่ยวกับมาตรการรับรองความยุติธรรมในด้านการกระจายประโยชน์ที่เกิดจากโอกาสทางเศรษฐกิจในภาคการท่องเที่ยวหลังภัยพิบัติ ที่ชุมชนและผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวจะได้รับร่วมกันอย่างยุติธรรม เราปรารถนาที่จะหาหรือร่วมกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวในต่างประเทศว่าพวกเขาจะสามารถช่วยเหลือให้เกิดกระบวนการฟื้นฟูที่มีความยุติธรรมให้มากยิ่งขึ้นได้อย่างไรบ้าง โดยผ่านกระบวนการที่พวกเขาไม่เสียค่าใช้จ่ายอะไรมาก

สัญลักษณ์เพื่อความยุติธรรมในการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติ หรือโซฟาร์ [Seal of Fair Recovery (SoFaR)] เป็นแบบเสนอแนวคิดลำดับที่สามที่ได้มีการพัฒนาร่วมกันกับกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูสึนามิในระยะกลางอย่างใกล้ชิด และถือเป็นแบบเสนอแนวคิดเกี่ยวกับประเด็นการท่องเที่ยวลำดับที่สองถัดจาก หนังสือเรื่อง สโคปชาร์เตอร์ รูปแบบการเป็นเจ้าของธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอันเป็นทางเลือก

ของชุมชน [SCOPE-Charters : Sustainable Community-Owned Professional Eco-Charters] ส่วนหนังสือที่จะตีพิมพ์ครั้งต่อไปจะเป็นหนังสือรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาระบบเตือนภัยสึนามิในพื้นที่แถบชายฝั่งทะเลอันดามัน ในช่วง 30 เดือนหลังจากเหตุการณ์สึนามิ

31 พฤษภาคม 2550

คาร์ล เอช เซกซ์ไนเคอร์

ผู้อำนวยการโครงการสึนามิ เอด วอทซ์ ของมูลนิธิไฮนริคเบิลด์

ส่วนที่ 1: สัญลักษณ์เพื่อความยุติธรรมในการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติ - โซฟาร์ (SoFaR)

1. การฟื้นฟูภัยพิบัติในแง่ของการเป็น ‘โอกาสจากวิกฤติ’ - แล้วโอกาสนี้เป็นของใคร?

สินามิในเดือนธันวาคม 2547 ถือเป็นภัยพิบัติแบบพิเศษที่ก่อให้เกิดความเสียหายกับสิ่งแวดล้อมทั้งในทะเลและชายฝั่งอย่างกว้างขวาง และการที่สินามิเข้ามาโจมตีชุมชนอันเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของผู้คนผลกระทบที่เกิดขึ้นก็ไม่ได้มีความแตกต่างจากภัยพิบัติอื่น: ซึ่งได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อวิถีความเป็นอยู่ของประชาชนรวมทั้งโครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานที่อำนวยความสะดวกกับชุมชนเองอย่างรุนแรง การฟื้นฟูภัยพิบัติจึงมิได้เป็นเพียงการก่อสร้างโครงสร้างทางกายภาพที่เสียหายขึ้นใหม่เท่านั้น แต่ยังเป็นการสถาปนาโอกาสทางธุรกิจต่างๆ และโครงสร้างด้านอำนาจและการตัดสินใจของชุมชนในพื้นที่ประสบภัยให้กลับมีขึ้นมาใหม่อีกครั้งหนึ่งด้วย

อย่างไรก็ตามสำหรับกรณีการฟื้นฟูสินามิในประเทศไทย โอกาสทางด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างอำนาจในการตัดสินใจด้านเศรษฐกิจที่มีอยู่ก่อนหน้าเหตุการณ์สินามิยังไม่มีมีความยุติธรรมเท่าที่ควร ดังนั้นในความหวังของผู้ให้เงินบริจาคเพื่อฟื้นฟูสินามิจึงเป็นความช่วยเหลือเพื่อมุ่งหมายพิเศษซึ่งก็คือ : มุ่งหวังที่จะสถาปนาโอกาสการฟื้นฟูสินามิบนพื้นฐานของสิ่งที่มีอยู่แต่เดิม อาจเป็นไปได้ว่าวิกฤติในครั้งนี้ได้เผยตัวออกมาในฐานะการเป็นโอกาสสำหรับการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีกว่าเดิมที่กำลังจะเกิดขึ้น เมื่อทัศนคติการฟื้นฟูหลังจากเหตุการณ์สินามิที่ผ่านไปโดยใช้มุมมองของการเป็น “บทเรียนที่เราได้เรียนรู้” ในบทศึกษาฉบับนี้จึงมีเป้าหมายเพื่ออภิปรายเกี่ยวกับภาวะหลังภัยพิบัติที่มุ่งประเด็นไปที่มิติของการช่วยเหลือ และการส่งความช่วยเหลือ

แบบเสนอแนวคิดเกี่ยวกับสัญลักษณ์เพื่อความยุติธรรมในการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติ (SoFaR) ได้มีการนำเสนอเครื่องมือที่จะสนับสนุนให้เกิดผลจากการฟื้นฟูที่มีความยุติธรรมยิ่งขึ้น โดยมีเป้าหมายแรกที่สำคัญที่สุดคือการเสนอโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างยุติธรรม ในขณะที่เดียวกันจะชักนำให้ผู้คนจากต่างประเทศได้บริจาคเงินให้แก่หน่วยงานความช่วยเหลือต่างๆ และผู้บริจาค

เหล่านี้จะเข้ามาเป็นลูกค้าการท่องเที่ยว โดยมีศักยภาพในด้านเศรษฐกิจที่จะใช้ในการแสดงออกถึงการยอมรับ หรือไม่ยอมรับ โครงสร้างต่างๆ ที่เกิดภายหลังการฟื้นฟูพิบัติภัย

แนวคิดการพัฒนาสัญลักษณ์เพื่อความยุติธรรมในการฟื้นฟูหลังภัยพิบัตินี้ไม่ได้เป็นงานศึกษาที่เสร็จสมบูรณ์ในตัวเอง แต่เป็นเพียง โครงร่างโดยมีการให้เหตุผลจากความคิดเห็น ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการเปิดหัวข้อการอภิปรายเกี่ยวกับการสร้างเงื่อนไขที่จะนำไปสู่กระบวนการการฟื้นฟูที่มีความยุติธรรมได้ สัญลักษณ์ SoFaR อาจทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการพัฒนาแบบยั่งยืนและความยุติธรรมที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาหลังเหตุการณ์สึนามิ ซึ่งเป็นสถานะที่:

- โครงสร้างทางการเมืองและเศรษฐกิจไม่ได้ให้โอกาสกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นฝ่ายไหนก็ตาม
- ผู้ประสบภัยมีโอกาสที่จะได้มีส่วนร่วมและสามารถควบคุมกระบวนการพัฒนาหลังภัยพิบัติที่จำกัดมาก
- เศรษฐกิจชุมชนมีความใกล้ชิดกับลูกค้าจากตลาดการค้าต่างประเทศ โดยเฉพาะในภาคการท่องเที่ยว
- การเชื่อมโยงโดยตรงระหว่างชุมชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการท่องเที่ยวขนาดใหญ่อาจมีประโยชน์ในการพัฒนาสภาพทางด้านเศรษฐกิจท้องถิ่น และแนวทางการดำเนินการพัฒนาในระดับชุมชน ซึ่งจะทำให้เกิดความยุติธรรมมากขึ้น

ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ประสบภัยจะเป็นแรงผลักดันสำคัญให้มีมาตรฐานหนึ่งๆ ที่จะใช้สำหรับสัญลักษณ์ SoFaR อันเกี่ยวกับประเด็นเรื่องความปลอดภัยในระดับบุคคลของสมาชิกในชุมชน (ดูเนื้อหาด้านล่าง)แม้ว่าจะยังคงต้องมีผู้ที่มีบทบาทสำคัญอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการตรวจสอบก็ตาม

2. ความเป็นมาของ SoFaR: เกิดจากเหตุการณ์สึนามิในประเทศไทย

ราวหนึ่งปีที่สึนามิเมื่อเดือนธันวาคม 2547 ได้เข้ามาโจมตีประเทศไทย พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบได้เริ่มฟื้นตัวจากหนึ่งในหายนะภัยที่รุนแรงที่สุดเท่าที่เราเคยรู้จักกันมาได้มีการเยียวยาผู้บาดเจ็บ และบูรณะบ้านเรือนให้กับผู้ประสบภัยที่รอดชีวิต มีการบริจาคและสร้างเรือที่เป็นอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการหาเลี้ยงชีพให้กับชาวประมง ภาวะความช่วยเหลืออื่นๆ ก็ตกอยู่ในความรับผิดชอบของสถาบันการบริหารจัดการการฟื้นฟูสภาพการณ์เช่นนี้โดยทั่วไปก็คิดว่าทุกอย่างจะเข้าที่เข้าทางดีแล้ว

และการให้ความช่วยเหลือก็ดำเนินมาถึงจุดเปลี่ยนจากการให้ความช่วยเหลือพื้นที่ประสบภัยอย่างเร่งด่วนไปสู่การจัดตั้งโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจที่สามารถขับเคลื่อนและมีความถาวรมากยิ่งขึ้น¹ ดังที่ทราบนอกเหนือจากโศกนาฏกรรมที่เกิดกับชีวิตมนุษย์แล้ว โครงสร้างต่างๆ ทางเศรษฐกิจที่เป็นรากฐานในการดำรงชีวิตของคนในพื้นที่ประสบภัยสึนามิหากไม่ถูกทำลายอย่างย่อยยับ ก็จะได้รับ ความเสียหายอย่างรุนแรง นอกจากการเกษตรและการประมงแล้วแหล่งรายได้หลักที่สำคัญสำหรับผู้คนในพื้นที่ทางภาคใต้ของไทยก็คือการท่องเที่ยว ดังนั้นจึงควรมีวิธีการจัดการที่มองภาพโดยรวมและมีการบูรณาการในการฟื้นฟูเพื่อให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย

การแยกภาคของเศรษฐกิจของพื้นที่ชายฝั่งก่อนเกิดเหตุการณ์สึนามิ : ดังได้กล่าวไปแล้วในบทศึกษาก่อนหน้านี้² เศรษฐกิจชายฝั่งก่อนเกิดเหตุการณ์สึนามิได้มีการจัดแยกส่วนออกมาอย่างกว้างๆ คือ ในด้านหนึ่งจะเป็นเศรษฐกิจแบบคนเมืองใหญ่ที่มีโครงสร้างสนับสนุนต่างๆ รองรับ เช่น มีแหล่งเงินกู้จากธนาคาร มีเครือข่ายการ

---

¹ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้จากบทศึกษาโดย : คาร์ล เซกซ์ในเดอร์ และ วไลทัศน์ วรกุล : “โครงการสึนามิเอด วอทซ์ในประเทศไทย : บทสรุปความช่วยเหลือเชิงปริมาณและคุณภาพ 500 วันหลังเหตุการณ์สึนามิในประเทศไทย” ในหนังสือ TSUNAMI. A study on disaster response in Sri Lanka, 2006 หน้า 90-122 ดูเอกสารในรูปแบบไฟล์ PDF ได้ที่: www.taw-hbf.org โดยจะจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มในชื่อ “78 อาทิตย์หลังสึนามิ: บทสรุปความช่วยเหลือเชิงคุณภาพและปริมาณหลังเหตุการณ์สึนามิในประเทศไทย” (78 Weeks Later. A descriptive, quantitative and qualitative summary after the Tsunami in Thailand)

² ดูแหล่งข้อมูลตามอ้างอิงในเชิงบรรณที่ 1 หน้า 106

ดำเนินธุรกิจ มีสภาพการค้า มีนายหน้าลงทุน ตัวแทนขายอสังหาริมทรัพย์ บริษัทก่อสร้าง และบริษัทจากประเทศต่างๆ ภาคธุรกิจในส่วนนี้จะต้องอาศัยทุนที่เป็นเงินที่คืน และแรงงานทั้งที่มีและไม่มีทักษะ ในการดำเนินการก่อสร้างของศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ เช่น จังหวัดระนอง ภูเก็ต กระบี่ และ เขาหลัก มีโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้สามารถรองรับการลงทุน และโครงการขนาดใหญ่ มีการบริหารจัดการในท้องถิ่นสนับสนุน โครงการการท่องเที่ยว และ อุตสาหกรรมบริการประมงขนาดใหญ่

ส่วนในอีกด้านหนึ่งที่ดำเนินควบคู่กันไปกับเศรษฐกิจในส่วนแรก คือเศรษฐกิจระดับชาวบ้าน ที่มีโครงสร้างเศรษฐกิจที่จำกัด อันมีการบริหารส่วนท้องถิ่นที่มักจะดำเนินการไม่ตรงกับความต้องการของคนท้องถิ่น โดยจะมีการทำงานด้วยวิสัยทัศน์และนโยบายทางเศรษฐกิจแบบชุมชนเมือง (ซึ่งไม่เหมาะสมกับเศรษฐกิจแบบชาวบ้าน) และโดยพื้นฐานแล้ว เศรษฐกิจชุมชนจะพึ่งพาแรงงานและ ดันทุนดำเนินการของตนเอง แต่กลับให้ความสำคัญกับที่ดินน้อยกว่าทุนประเภทอื่น ชุมชนเหล่านี้ต้องกระตุ้นตัวเอง และต้องมีความพึงพอใจในปัจจัยการดำเนินเศรษฐกิจที่ตนมีอยู่ให้มากที่สุด เศรษฐกิจชุมชนเมืองจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจแบบชาวบ้านจากการที่เศรษฐกิจทั้งสองแบบนี้ต่างก็ใช้โครงสร้างสาธารณูปโภค และทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ร่วมกัน ในขณะที่ประชาชนท้องถิ่นที่ขาดโอกาสมักจะไม่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการพัฒนาที่ส่วนใหญ่แล้วจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของตนเองเสมอ และเพื่อที่จะหารายได้เสริมจากการหางานทำในภาคการประมง และการท่องเที่ยวนอกหมู่บ้านของตนจึงเป็นทางเลือกของคนในท้องถิ่น

เหตุการณ์สึนามิเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม และ ‘โอกาสจากวิกฤติ’ หลังเหตุการณ์ในวันนั้น: หลังจากสึนามิได้เข้ามาโจมตีจังหวัดในแถบชายฝั่งทะเลอันดามัน อันได้แก่ จังหวัดระนอง พังงา กระบี่ ภูเก็ต ครั้ง และสตูล การช่วยเหลือแบบเร่งด่วนที่ส่งไปยังพื้นที่ประสบภัยเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม สึนามิได้ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างที่จำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูแบบพิเศษที่เป็นมากกว่าการช่วยเหลือแบบเร่งด่วน นั่นคือการเยียวยาโครงสร้างทางสังคม วิถี

ชีวิต การก่อสร้างสาธารณูปโภค ไปจนถึงการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมการดำรงชีวิต
แบบพออยู่พอกิน รวมทั้งจารีตวัฒนธรรมของชุมชนด้วย

ความเสียหายด้าน โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมบางส่วนยังสามารถบรรเทาได้
โดยความช่วยเหลือของเครือข่ายองค์กรประชาคมต่างๆ ที่ดำเนินการให้ความ
ช่วยเหลือสังคมด้วยจิตมาตลอดก่อนเกิดสึนามิ³ ความช่วยเหลือเหล่านี้ช่วยกระตุ้นให้
ชุมชนที่ได้รับผลกระทบตระหนักว่าพวกเขากำลังเผชิญกับสิ่งใดและต้องการอะไร
ด้วยความช่วยเหลือจากองค์กรเหล่านี้ประเทศไทยจึงอาจเป็นประเทศที่ได้รับ
ผลกระทบจากสึนามิประเทศเดียวที่ชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากสึนามิได้มีโอกาส
ใช้มุมมองของตนเองในการต่อสู้กับการพัฒนาที่ไม่ก่อให้เกิดความยั่งยืนที่เกิดขึ้น
และจากปฏิกุญญากระบี่ ทางเลือกที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างหลัง
เหตุการณ์สึนามิ ได้ถูกกล่าวถึงในฐานะที่เป็น ‘โอกาสจากวิกฤต’ (ดูเนื้อหาในส่วน
ของปฏิกุญญากระบี่)

อย่างไรก็ตามการทุ่มเทเพื่อการฟื้นฟู / การก่อสร้างสิ่งต่างๆ ขึ้นใหม่ และการเยียวยา
เศรษฐกิจโดยรัฐบาลไทยเป็นผู้นำในการดำเนินการที่ผ่านมามองเห็นได้ว่าเป็นสิ่งที่
เอื้อประโยชน์ต่อเศรษฐกิจชุมชนเมือง เงินกู้ก้อนใหญ่สำหรับการสร้างโรงแรม
และโครงการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอื่นๆ จะหาได้ง่าย : งบประมาณ สำหรับการ
วางแผนการจัดการหลังสึนามิสำหรับศูนย์กลางการท่องเที่ยว เช่น ภูเก็ต เขาหลัก
และเกาะพีพี ได้มีการจัดสรรให้อย่างรวดเร็ว ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจต่างๆ ก็พอใจใน
สิทธิพิเศษเช่นนี้ ในขณะที่หน้าที่ในการดูแลพื้นที่ และ โครงสร้างต่างๆ ที่ได้รับ
ผลกระทบจากสึนามิในส่วนของเศรษฐกิจระดับชาวบ้านกลับเป็นหน้าที่ของ
หน่วยงานผู้ให้ความช่วยเหลือที่มาจากทั้งในและต่างประเทศ

---

³ ดูหนังสือที่จะจัดพิมพ์ต่อไปภายใต้โครงการสึนามิเอดวอซ : โครงสร้างการทำงานของเครือข่าย
ความร่วมมือฟื้นฟูชายฝั่งอันดามัน [Save Andaman Network (SAN)] 1. โครงสร้างการปฏิบัติงานของ
เครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน(SAN) กรณีศึกษาเกี่ยวกับการสร้างบ้านและการฟื้นฟู
ชุมชน 2. โครงสร้างการปฏิบัติงานของเครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน (SAN)
กรณีศึกษาเกี่ยวกับการซ่อมเรือและสร้างอยู่เรือชุมชน

ยิ่งไปกว่านั้นความช่วยเหลือที่จำกัดไว้ว่าเป็นการช่วยเหลือในระยะกลางจากรัฐที่จะให้กับชุมชนก็มักจะไม่ค่อยมีการจัดสรรมาให้อย่างทั่วถึง เนื่องจากอุปสรรคด้านเอกสารทางราชการบางอย่าง เช่น กรณีการขอรับความช่วยเหลือที่ต้องใช้ใบมรณะบัตรแต่มีปัญหาในเรื่องการที่ทางการยังไม่สามารถออกเอกสารให้ได้ ส่วนการสร้างบ้านเรือนให้ใหม่ ก็ยังไม่ได้เริ่มดำเนินการเนื่องจากยังไม่มีข้อตกลงร่วมกันระหว่างชุมชนและเจ้าหน้าที่ว่าตกลงแล้วจำนวนบ้านที่ถูกคลื่นสึนามิทำลายนั้นมีจำนวนเท่าไร? ส่วนเงินกู้สำหรับการสร้างบริษัทขนาดเล็กขึ้นใหม่ก็ไม่สามารถจัดสรรให้ได้เนื่องจากใบเอกสารสิทธิ์ที่ดินหรือเอกสารต่างๆ ที่สูญหายไปกับคลื่นนั้นไม่สามารถทำแทนของเดิมได้ด้วยข้อจำกัดบางประการ

บ่อยครั้งที่การฟื้นฟูสินามิจะเป็นไปเพื่อประโยชน์ของเศรษฐกิจชุมชนเมือง บางครั้งก็อาจมีการเบียดบังสิทธิและประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่น ด้วยการฟื้นฟูเศรษฐกิจในลักษณะนี้ ทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมมีท่าทีว่าจะกลับไปสู่สภาวะเช่นเดิมที่เคยเป็นมาก่อนเกิดสินามิ โดยที่หากไม่มีการใช้โอกาสที่เกิดขึ้นจากสินามิให้เป็นประโยชน์สภาพการณ์ต่างๆ ก็อาจเลวร้ายยิ่งไปกว่าเดิมก่อนเกิดสินามิเสียอีกก็เป็นได้

สุญญากาศ:เนื่องจาก โอกาสทางเศรษฐกิจเป็นประเด็นสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น การทำลายล้างของสินามิก็ได้ก่อให้เกิดสภาพความเสียหายที่ทำให้โอกาสทางเศรษฐกิจกระจายตัวออกไปอีกครั้งหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของธุรกิจการท่องเที่ยว หลังจากการเข้ามาของภัยธรรมชาติที่ทำให้มีผู้ประสบภัยอย่างกว้างขวางนี้ ทำให้ประชากรในพื้นที่ต้องย้ายถิ่นที่อยู่ และยังทำลายโครงสร้างทางเศรษฐกิจอีกด้วย ดังนั้นคำถามต่างๆ ที่ตามมาก็คือ:ใครจะเป็นคนเดิมช่องว่างทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นใหม่นี้ และโอกาสนี้จะยังประโยชน์ให้กับใคร

การสร้างความเข้าใจว่าใครคือผู้ใช้ประโยชน์จากโอกาสทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นใหม่นี้ และเข้าใจถึงวิธีการปรับปรุง และจัดตำแหน่งใหม่ให้กับชุมชนเพื่อให้ได้รับประโยชน์มากขึ้น ถือเป็นความท้าทายที่สำคัญในกระบวนการบูรณะและฟื้นฟูภัยพิบัติในประเทศไทย โดยยังมีคำถามต่างๆ ที่ยังเป็นข้อสงสัย เช่น ครอบครั

เจ้าของธุรกิจโรงแรมจะสามารถบริหารงานแทนสมาชิกที่เป็นเจ้าของคนก่อนซึ่งเสียชีวิตไปแล้วได้หรือไม่? สำนักงานใหญ่ของโรงแรมที่เสียหายจะส่งผู้จัดการคนใหม่เข้ามาดำเนินธุรกิจแทนผู้จัดการคนเก่าที่เสียชีวิตหรือเปล่า? และยังมีที่ว่างทางเศรษฐกิจเหลือสำหรับผู้ที่เข้ามาแทนที่ใหม่ในลักษณะที่เป็นการใช้คนถูกกับงานในจังหวะที่เหมาะสมหรือไม่? หายนะภัยแต่ละครั้งมีลักษณะเฉพาะที่ก่อให้เกิดโอกาสและ สร้างผู้แสวงหาผลกำไรจากหายนะนั้นๆ ต่างกันออกไป เช่นเดียวกับกรณีของเหตุการณ์สึนามิในปี 2547 ที่ได้สร้าง:

- โอกาส

ที่ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้าง โครงสร้างสาธารณูปโภคขึ้นมาใหม่ และโอกาสในสิทธิประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ นอกจากนั้นยังได้สร้าง

- ผู้ฉกฉวยผลประโยชน์

ที่จะคอยหาประโยชน์จากที่ดินที่เอกสารสิทธิ์ในการครอบครองสูญหายไป รวมทั้งประโยชน์จากสิทธิในการดำเนินการประมงและพื้นที่ชายหาด หรืออาจฉวยโอกาส (ในช่วงแรกๆ หลังเหตุการณ์สึนามิ) จากสถานการณ์ที่ฝ่ายบริหารจัดการเข้าไปดูแลได้ไม่ทั่วถึง

3. สัญลักษณ์เพื่อความยุติธรรมในการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติ (SoFaR)

ในเดือนเมษายน 2550 ภาคส่วนการท่องเที่ยวหลักในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบก็กลับคืนสู่มาตรฐานการบริการที่อยู่ในระดับเดียวกับสภาพการณ์ก่อนเกิดเหตุการณ์สึนามิ และพื้นที่ที่ได้รับการฟื้นฟูไปแล้วก็เริ่มดำเนินธุรกิจได้อีกครั้งหนึ่ง แต่สิ่งที่ยังคงเป็นคำถามคือ เมื่อพิจารณาถึงเศรษฐกิจแบบเดิมก่อนหน้านั้นที่ไม่ได้ให้โอกาสกับทุกฝ่ายอย่างยุติธรรม สิ่งเหล่านั้นได้บรรเทาลงไปแล้วหรือไม่ หรือ หากยังมีอยู่เราจะสามารถบรรเทาปัญหาลงได้บ้างหรือไม่ และเราจะนำข้อมูลในเรื่องนี้ไปให้กับผู้บริจาคเงินไปยังหน่วยงานความช่วยเหลือได้อย่างไร ขณะนี้ โอกาสในวิกฤติหลังสึนามิ (นั่นคือ โอกาสในการปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่เคยมีอยู่ก่อนเกิดสึนามิให้มีความยั่งยืนและยุติธรรมมากขึ้น) กำลังอยู่ในภาวะอันตรายเป็นอย่างมากจากการถูกรอบงำโดยการฟื้นฟูการท่องเที่ยวลักษณะหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงประโยชน์ที่จะเกิดกับเศรษฐกิจในระดับชุมชนเมืองเพียงเท่านั้น

ดังนั้นคำถามสำคัญก็คือเราจะจัดสรรผลประโยชน์ในกระบวนการฟื้นฟูหลังเหตุการณ์สึนามิให้มีความยุติธรรมมากขึ้นได้อย่างไร? เราจะจำกัดผลกระทบในด้านลบของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเมืองที่มีต่อเศรษฐกิจระดับชาวบ้านได้อย่างไร? เราจะแน่ใจได้อย่างไรว่าชุมชนท้องถิ่นจะได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจระดับชาวบ้านที่อิงโครงสร้างเศรษฐกิจชุมชนเมือง? และเราจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อสิ่งที่ดีกว่าให้เร็วขึ้นได้อย่างไร? เนื่องจากโครงการฟื้นฟูต่างๆ เนื่องจากโครงการการฟื้นฟูต่างๆ ที่เกิดขึ้นต่างก็มีความพยายามเป็นอย่างยิ่งที่จะเสนอรูปแบบการฟื้นฟูที่ยั่งยืน ดังนั้นเป้าหมายเรื่องการปรับปรุงโอกาสทางเศรษฐกิจให้มีความยุติธรรมมากขึ้นจึงได้ถูกผนวกเข้าไว้เป็นเป้าหมายสำคัญอีกประการหนึ่งในการฟื้นฟูภัยพิบัติ

เศรษฐกิจระดับชาวบ้าน ใน 6 จังหวัดของประเทศไทยที่ได้รับผลกระทบจากสึนามิ อาศัยการท่องเที่ยวเป็นอย่างมากในอดีต และแม้แต่ในปัจจุบันก็ยังคงเป็นเช่นนั้นอยู่สำหรับประเด็นเรื่องความยุติธรรม หรือ ไม่ยุติธรรมทางเศรษฐกิจสำหรับท้องถิ่นสามารถสรุปได้โดยการอ้างอิงกับคำถามสำคัญที่ต้องพิจารณาดังต่อไปนี้:

1. มีสมาชิกอย่างน้อยจำนวนหนึ่งในท้องถิ่นเป็นเจ้าของธุรกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวบ้างหรือไม่?
2. สภาพแวดล้อมชุมชนท้องถิ่นได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจนกระทั่งคนในชุมชนไม่สามารถอาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมได้อย่างที่เคยเป็นมาหรือไม่?
3. แรงแจกเงินจากนายทุนเป็นเหตุให้ประชาชนในพื้นที่ต้องยอมขายที่ดินหรือไม่?
4. การดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวส่งผลกระทบและผลักดันให้ประชาชนต้องละทิ้งที่อยู่ของตนหรือไม่?
5. การทะลักเข้ามาของแรงงานภายนอกที่เข้ามาอยู่ในชุมชนมีจำนวนมากเกินไปหรือไม่?
6. มีการสร้างสาธารณูปโภคด้านเศรษฐกิจและความช่วยเหลือด้านการเงินที่จะส่งเสริมธุรกิจขนาดเล็กของชุมชนให้อยู่รอด และพัฒนาต่อไปได้หรือไม่?

7. ฝ่ายบริหารส่วนท้องถิ่นเต็มใจที่จะปกป้องผลประโยชน์ของท้องถิ่นอย่างเต็มที่หรือไม่?

ในอดีตประเด็นเหล่านี้เป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดความกังวลหลายด้าน และเมื่อพิจารณาถึงผลกระทบของสึนามิที่ทำให้มีการพัฒนาโครงสร้างสาธารณูปโภคและรูปแบบการบริการต่างๆ ขึ้นมาใหม่อีกครั้ง จึงต้องมีการพูดถึงประเด็นที่เป็นปัญหาเหล่านั้นกันอีกครั้งหนึ่งและหากจำเป็นก็ควรมีการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นด้วยการทบทวนว่าในช่วงการฟื้นฟูหลังเหตุการณ์สึนามิที่ผ่านไปการเปลี่ยนแปลงใดบ้างที่เป็นบวก ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นเป้าหมายในการพัฒนาสัญลักษณ์ SoFaR สัญลักษณ์ดังกล่าวนี้จะช่วยแปลความในประเด็นการฟื้นฟูที่ก่อให้เกิดผลกระทบกับกลุ่มเป้าหมาย โดยกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับความช่วยเหลือเป็นผู้ระบอบอกมา และใช้เป็นตัวชี้วัดในการประเมินการฟื้นฟูที่มีความยุติธรรม รวมทั้งส่งเสริม และทำให้เกิดข้อได้เปรียบทางเศรษฐกิจให้กับธุรกิจที่กำลังปรับปรุงประเด็นที่เป็นปัญหาเหล่านั้นอยู่

ความเป็นมาของสัญลักษณ์เพื่อความยุติธรรมในการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติ SoFaR: SoFaR ต่างจากสัญลักษณ์รับรองความยุติธรรมทางการค้า โดยจะไม่เน้นไปที่การกระจายผลกำไรให้กับธุรกิจต่างประเทศกับธุรกิจในประเทศ และไม่ได้มุ่งหวังที่จะเป็นฉลากรับรองการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอีกอันหนึ่งที่จะทำการรับรองสินค้าและบริการเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในแง่ของสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ทำให้ผู้ประกอบการมีระดับที่แพงขึ้นเหมือนอย่างสัญลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตลาดสำหรับกลุ่มลูกค้าจำเพาะ แนวคิดเกี่ยวกับสัญลักษณ์รับรองการพัฒนาเพื่อสร้างความยุติธรรมในการฟื้นฟูภัยพิบัตินี้มุ่งหวังให้เกิดการหารือร่วมกันระหว่างผู้ดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวในแถบยุโรปและอเมริกาเหนือ อันจะเป็นทางเลือกในการสร้างความมั่นใจว่าพันธะสัญญาความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนหลังเหตุการณ์สึนามิเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ดีกว่าจะสามารถเกิดขึ้นได้จริง

เกณฑ์กำหนดของสัญลักษณ์นี้จะตั้งไว้ให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยเป็นเกณฑ์ที่ไม่มีกระบวนการรับรองที่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายหรือมีความซับซ้อน พร้อมทั้งมีข้อได้เปรียบในด้านการเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักอย่างรวดเร็ว และสามารถได้รับการรับรองได้

ในระยะยาว ประเด็นหลักคือความสามารถที่จะจัดทำสัญลักษณ์ส่งเสริมการฟื้นฟูที่สร้างความยุติธรรมได้ในอนาคตได้อย่างรวดเร็วในกรณีที่เกิดภัยพิบัติในลักษณะเดียวกันนี้

โดยหลักๆ แล้ว SoFaR เป็นสัญลักษณ์ที่จะตรวจสอบประเด็นต่อไปนี้:

- ตรวจสอบด้านความเท่าเทียมทางสังคม
- ตรวจสอบว่าการฟื้นฟูนั้นๆ ได้มีการพัฒนาให้เกิดสิ่งที่ดีขึ้นจริงหรือไม่ (ตามแนวทางที่ระบุไว้ในปฏิญญากระบี่)
- ตรวจสอบว่าไม่ได้มีการฉวยโอกาสหาประโยชน์จากการฟื้นฟู

เชื่อมโยงแรงงูใจในการบริจาคที่มาจากบุคคลเข้าสู่จุดมุ่งหมายดั้งเดิมอันเป็นอุดมคติ: หาก SoFaR ได้รับการแนะนำให้เป็นที่รู้จักอย่างรวดเร็วหลังสึนามิเมื่อปี 2547 นักท่องเที่ยวซึ่งเป็นกลุ่มของผู้ที่มีงบบริจาคเงินและสิ่งของเพื่อช่วยในการเยียวยาและลดผลกระทบของภัยพิบัติ ก็จะมีเครื่องมือที่จะช่วยให้พวกเขาสามารถแยกแยะระหว่างการท่องเที่ยวที่ถือความยุติธรรมและความยั่งยืนในการฟื้นฟูเป็นหลัก และการท่องเที่ยวที่ไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวได้ตั้งแต่ช่วงต้นของกระบวนการฟื้นฟูสึนามิ

สัญลักษณ์เพื่อความยุติธรรมในการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติ SoFaR จะเพิ่มความสามารถให้ลูกค้า (นักท่องเที่ยว) ที่ใช้บริการธุรกิจการท่องเที่ยว จากประเทศตะวันตกให้สามารถแยกแยะว่าผู้ดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวรายใดที่ให้ความสำคัญกับความยุติธรรมที่เกิดจากการฟื้นฟูภัยพิบัติโดยใช้มุมมองของชุมชนผู้ประสบภัยเป็นหลักในการคิด และจัดตารางจองการท่องเที่ยวที่มีความสอดคล้องกับความต้องการ และด้วยสัญลักษณ์ SoFaR นักท่องเที่ยวก็จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประกอบการที่ยึดหลักความยุติธรรมในการฟื้นฟู พร้อมข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานการฟื้นฟูเพื่อความยั่งยืนและยุติธรรมพื้นฐานได้อย่างง่ายดาย และเนื่องจากบ่อยครั้งที่แรงงูใจแรกๆ ที่กระตุ้นให้เกิดการบริจาคคือความต้องการให้เกิดการฟื้นฟูเพื่อความยั่งยืนและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่ายอย่างยุติธรรม ดังนั้นผู้ประกอบการที่ได้รับสัญลักษณ์รับรอง SoFaR จะมีข้อได้เปรียบทางธุรกิจเหนือกว่าผู้ประกอบการรายอื่นที่ไม่ได้รับสัญลักษณ์รับสัญลักษณ์รับรอง

ด้วยเหตุนี้เมื่อพิจารณาในบริบทของการฟื้นฟูสึนามิ ในยามที่สถาบันการบริหารและปกครอง ไม่สามารถช่วยให้ประชาชนที่ประสบภัยทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการฟื้นฟูได้ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นในช่วงแรกๆ หลังเกิดสึนามิขึ้น หรือแม้แต่ในขณะนี้ (ดูเนื้อหาส่วนต่อไป) สัญลักษณ์ SoFaR ก็สามารถเป็นต้นแบบของสัญลักษณ์เพื่อความยุติธรรมในการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติที่สามารถปรับใช้ได้กับการฟื้นฟูภัยพิบัติที่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและยุติธรรมคล้ายๆ กันนี้ ซึ่งก็ได้แก่ ภัยแผ่นดินไหว น้ำท่วม หรือแม้แต่ภัยสึนามิที่อาจเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต กลวิธีที่จะช่วยให้กลุ่มลูกค้าที่เป็นนักท่องเที่ยวสามารถตัดสินใจในเรื่องตลาดการท่องเที่ยวได้ และจะเป็นวิธีการที่ดีที่จะเชื่อมโยงเศรษฐกิจท้องถิ่นเข้ากับเศรษฐกิจในพื้นที่ๆ ที่ใดก็ตามในโลกไม่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติได้โดยตรง

ส่วนที่ 2: SoFaR กับ สึนามิ

4. SoFaR เพื่อการฟื้นฟูภัยจากสึนามิ

การอภิปรายแนวคิดการจัดทำสัญลักษณ์ SoFaR ภายใต้บริบทการฟื้นฟูภัยสึนามิ ร่วมกับตัวแทนจากชุมชนที่ได้รับผลกระทบและหน่วยงานประชาคมต่างๆ ไม่ได้เป็นเรื่องง่าย ความคิดเห็นที่มีต่อแนวคิดนี้ในครั้งแรกเป็นไปได้ไปในเชิงลบเนื่องจากชุมชนเกรงว่าจะมีปัญหาเช่นความกังวลที่ว่า : “ พวกเขาอาจฆ่าเราได้หากเราเข้าไปตรวจสอบเรื่องการฟื้นฟูเพื่อให้เกิดความยุติธรรมกับพวกเขา ” “ พวกเขาจะไม่ปล่อยเราไว้แน่ถ้าเขารู้ว่าเรากำลังจะรังแกพวกเขาไว้เพื่อเราจะได้มาซึ่งความเท่าเทียม และได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์จากการฟื้นฟูบ้าง ” “ พวกเขาคงไม่แน่แต่จะให้เราเข้าไปในเขตรั้วเพื่อไปตรวจสอบสิทธิของพวกเขาแน่ ” และความกังวลอื่นๆ ก็มีได้มีการเสนอในที่นี้ อย่างไรก็ตามในระหว่างการสัมภาษณ์ก็ไม่มีใครเลยที่จะระบุว่า “ พวกเขา ” ที่กล่าวถึงกันอยู่นั้นคือใครกันแน่ ที่ผ่านมาประเทศไทยในอดีตก็ได้มีตัวอย่างของนักสิทธิมนุษยชนมากมาย ที่ถูกฉกฉวยตัวหายไป หรือถูกฆ่าตายอย่างอุกอาจต่อหน้าประชาชนในที่สาธารณะ⁴

⁴ เจริญ วัคคัษร ประธานกลุ่มอนุรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ถูกยิงเสียชีวิตเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2547 จากกรณีพิพาทการสร้างโรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานถ่านหินบ่อนอก และ นิพนธ์ ศรี

ดังนั้นโครงการสีนามิ เอค วอทซ์จึงตัดสินใจที่จะพิจารณาในประเด็นนี้ผ่านหลายมุมมอง โดยเสนอว่า :ให้ลูกค้าที่เป็นนักท่องเที่ยวเป็นผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบมาตรฐานด้วยตัวเอง โดยเริ่มจากการที่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องร่วมกำหนดรายละเอียดที่จะใช้เป็นตัวกำหนดระดับมาตรฐานการรับรองในแต่ละระดับ ที่จะใช้เป็นเกณฑ์วัดว่าการดำเนินการของผู้ประกอบการรายหนึ่งๆ อยู่ในระดับใด จากนั้นระบบการจัดระดับมาตรฐานดังกล่าวจะมีการนำไปให้กับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวในอเมริกาและยุโรปเพื่อนำไปปรับใช้ตามดุลยพินิจ และ/ หรือ ตามความเหมาะสมของรายการท่องเที่ยวของผู้ประกอบการแต่ละราย นักท่องเที่ยวก็จะเป็นผู้ให้การยอมรับ โดยแสดงออกผ่านการจองการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานการฟื้นฟูที่ยุติธรรมนี้ด้วยตนเองได้ในที่สุด

ด้วยเหตุนี้จะเห็นได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับสัญลักษณ์ SoFaR เพื่อการฟื้นฟูสีนามิ จะใช้ผ่านเครือข่ายผู้ดำเนินการท่องเที่ยวในต่างประเทศ และต้องมีการสนับสนุนการดำเนินงานจากภาคส่วนอื่นที่ไม่ใช่ชุมชน เนื่องจากชุมชนเกรงว่าจะมีปัญหาที่อาจกระทบกับความปลอดภัยในชีวิตพวกเขา SoFaR จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นของการฟื้นฟูสีนามิที่จะสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขันให้กับธุรกิจ หรือผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่ขอมปรับรูปแบบธุรกิจของตนตามมาตรฐานการฟื้นฟูเพื่อความยุติธรรม และเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยรางวัลสำหรับธุรกิจการท่องเที่ยวที่มีมาตรฐานสอดคล้องกับสัญลักษณ์ SoFaR ก็จะเป็นผลกำไรจากการแข่งขันทางธุรกิจ

การตรวจสอบมาตรฐานตามบรรทัดฐานที่ได้ตกลงกันไว้ ชุมชนท้องถิ่นควรเป็นผู้ดำเนินการในส่วนของการกำหนดมาตรฐาน และเพื่อความปลอดภัยในชีวิต ดังที่ได้กล่าวไปแล้วชุมชนจะไม่ทำหน้าที่ในการควบคุมหรือตรวจสอบการดำเนินการของผู้ประกอบการด้วยตัวเอง ดังนั้นการดำเนินการทางธุรกิจต้องมีการตรวจสอบจากหน่วยงานนอกชุมชนซึ่งอาจต้องมีการปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างผู้ที่มีส่วน

จันทร์ ผู้ใหญ่บ้านเด่นอุดม ถูกยิงเสียชีวิตเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2547 จากกรณีการต่อต้านกลุ่มอิทธิพลที่เข้ามาตัดไม้ในชุมชน

เกี่ยวข้องในการพัฒนาการดำเนินการตรวจสอบและการรับรองที่มีประสิทธิภาพและไม่มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสูงมาก

5. ประเด็นที่เสนอโดยชุมชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากสึนามิ

ความยุติธรรมในบริบทของกระบวนการฟื้นฟูโครงสร้างทางเศรษฐกิจหลังภัยพิบัติจะเกิดขึ้นได้จริงหรือไม่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางด้านสภาพ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสภาพการเมืองการปกครองว่าจะสนับสนุนให้เกิดขึ้นได้มากน้อยแค่ไหน สิ่งที่จะเสนอในส่วนต่อไปคือประเด็นต่างๆ ที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขทั้งสามประการดังกล่าว โดยชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากสึนามิเป็นผู้เสนอจากประสบการณ์ที่พวกเขาได้จากกระบวนการฟื้นฟูภัยพิบัติ

แบบเสนอแนวคิดในครั้งนี้ได้เสนอให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมปรึกษาหารือโดยใช้ประเด็นต่างๆ ที่ชุมชนเสนอเป็นหลักในการสร้างมาตรฐานที่จะนำไปใช้กับสัญลักษณ์รับรอง SoFaR เพื่อการฟื้นฟูสึนามิ ผู้ประกอบการรายใดที่สามารถดำเนินการได้ดีกว่ามาตรฐานที่กำหนดจะได้รับการรับรองมาตรฐานในฐานะผู้ประกอบการที่ได้รับการแนะนำเป็นพิเศษ (Highly commended)

ในการเริ่มต้นของการสร้างมาตรฐานกลุ่มเป้าหมายความช่วยเหลือของโครงการสึนามิ เอค วอทซ์ ได้เสนอเกณฑ์ตัวอย่างที่เป็นแนวทางในการกำหนดมาตรฐาน โดยจะนำมาใช้ประกอบการพัฒนาสัญลักษณ์รับรอง SoFaR ที่ใช้กับการฟื้นฟูสึนามิตามประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้:

ประเด็นเกี่ยวกับเงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

สิทธิในการครอบครองทรัพย์สินและที่ดิน: หนึ่งในประเด็นสำคัญที่ตัวแทนชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากสึนามิเสนอคือปัญหาเรื่องสิทธิในที่ดิน สมาชิกหลายคนในท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากสึนามิมิมีบ้านเรือนอยู่บนที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์มาเป็นเวลาหลายปีแล้ว

แม้ว่าตามหลักกฎหมายไทยจะระบุว่าหากผู้ใด หรือครอบครัวใดที่อาศัยบนที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์มาแล้วเกินกว่า 10 ปี คนเหล่านั้นก็จะสามารถร้องขอเอกสารสิทธิ์

ในการเป็นเจ้าของได้ อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงน้อยคนที่จะได้รับสิทธิตามหลักกฎหมายนี้ ประชาชนไทยหลายล้านคนยังคงสร้างบ้านเรือนและอาศัยอยู่บน “พื้นที่สาธารณะ” ซึ่งสิ่งนี้เองที่ทำให้เกิดปัญหาขึ้นนับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์สึนามิ เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ไม่รู้ว่า หากพวกเขาต้องละทิ้งพื้นที่ที่พวกเขาเคยอยู่ไปชั่วคราวเนื่องจากผลกระทบจากสึนามิ นักลงทุน หรือผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น หรือนักพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ จะอ้างสิทธิบนที่ดินที่ว่างเปล่านั้นหรือไม่

ประเด็นเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินและทรัพย์สินเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาสัญลักษณ์ SoFaR ที่ใช้กับการฟื้นฟูสึนามิ โรงแรมที่จะเข้าร่วมโครงการนี้ต้องสามารถพิสูจน์ได้ว่าพวกเขาเป็นเจ้าของที่ดินที่ใช้ประกอบธุรกิจอย่างแท้จริงตั้งแต่ก่อนเกิดสึนามิ หากที่ดินที่ใช้ในการประกอบธุรกิจนั้นไม่เคยใช้เพื่อกิจกรรมการท่องเที่ยวมาก่อนต้องมีเอกสารที่แสดงว่า ที่ดินนั้นไม่ได้ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือต้องไม่เป็นที่ดินที่อยู่ในการครอบครองของประชาชนในพื้นที่ๆ เจ้าของเพียงแค่อพยพออกไปชั่วคราวเท่านั้น นอกจากนี้หากที่ดินนั้นเคยเป็น หรือเคยมีการใช้ประโยชน์จากชาวบ้านในพื้นที่ก่อนหน้าเหตุการณ์สึนามิ ผู้ประกอบการที่เป็นเจ้าของที่ดินในปัจจุบันต้องแสดงเอกสารยินยอมมอบอำนาจให้ทำการพัฒนาที่ดินนั้น โดยเจ้าของเดิมได้รับค่าชดเชยในการที่พวกเขาจะไม่ได้มีสิทธิในที่ดินนั้น อีกต่อไปอย่างเหมาะสมแล้ว เช่น การชดเชยสิทธิ์ที่ชาวบ้านจะไม่ได้ใช้พื้นที่นั้นเป็นทางผ่านไปสู่ทะเลได้อีก

ยิ่งไปกว่านั้น นักลงทุนทั้งชาวไทยและต่างชาติที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวต้องทราบกฎหมายควบคุมพื้นที่แนวกันชนระหว่างโรงแรมกับชายฝั่งทะเลที่ต้องมีระยะห่างจากกัน 200 เมตรด้วย

การว่าจ้างแรงงานในท้องถิ่น:เนื่องจากการท่องเที่ยวถือเป็นแหล่งสร้างงาน วิธีการที่ชุมชนจะได้รับประโยชน์จากธุรกิจท่องเที่ยวที่ง่ายที่สุดคือผู้ประกอบการเหล่านั้นได้ว่าจ้างคนในชุมชนเป็นคนงาน การทำงานกับการท่องเที่ยวจะช่วยให้ลูกจ้างเหล่านี้มีรายได้ที่แน่นอนและมีโอกาสในการเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ในทางตรงกันข้ามคนในท้องถิ่นจะไม่ได้รับประโยชน์จากบริษัทผู้ดำเนินการท่องเที่ยวหากพวกเขาว่าจ้างคนนอกท้องถิ่นเข้ามาทำงานทั้งหมด

โรงแรมและบริษัทที่ได้รับสัญลักษณ์ SoFaR รับรองการฟื้นฟูหลังสึนามิ ควรทำการ
ว่าจ้างคนในท้องถิ่น เพื่อให้ได้รับโอกาสในการทำงานในทุกระดับตั้งแต่การทำงาน
เป็นพนักงานก่อสร้างหรือบูรณะ อาคารโรงแรม ไปจนถึงเป็นผู้นำเที่ยว หรือบุคลากร
ในโรงแรม

และเจ้าของธุรกิจเหล่านี้ต้องพิสูจน์ให้เห็นได้ว่าไม่ได้มีการว่าจ้างแรงงานต่างชาติ
อย่างผิดกฎหมาย และลูกจ้างทุกคนจะได้รับการว่าจ้างโดยได้รับรายได้พร้อม
สวัสดิการอย่างยุติธรรม

ประโยชน์ที่จะเกิดกับชุมชนท้องถิ่น: นอกจากทางเลือกที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่น
ทำงานในโรงแรมและรีสอร์ทแล้ว ชุมชนโดยรวมควรได้รับประโยชน์ จากการ
พัฒนาการท่องเที่ยว เช่น ผู้ลงทุนควรซื้อสินค้าและบริการจากผู้ประกอบการ
ขนาดกลางและขนาดเล็กในท้องถิ่น (SMEs) แทนที่จะสั่งซื้อสินค้าส่วนใหญ่มาจาก
แหล่งอื่นในประเทศหรือจากต่างประเทศ

รายได้ส่วนหนึ่งที่อยู่ประกอบการธุรกิจได้มาจากธุรกิจการท่องเที่ยวควรมีการนำมาใช้
ในการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะในเรื่องการก่อสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ ที่ชุมชน
สามารถเข้าไปใช้สอยร่วมกับผู้ประกอบการได้ เช่น ให้ชุมชนใช้พลังงาน ใช้น้ำ
หรือใช้บริการบำบัดน้ำเสียและกำจัดทิ้งขยะร่วมกันกับทางสถานประกอบการได้

กิจกรรมเพื่อการสาธิตประโยชน์: ควรมีการตรวจสอบกิจกรรมเพื่อการ
สาธิตประโยชน์จัดขึ้นโดยผู้ประกอบการธุรกิจอย่างใกล้ชิด เนื่องจากกิจกรรม
เพื่อการสาธิตประโยชน์ ที่สนับสนุนชุมชนท้องถิ่นเพื่อการฟื้นฟูวัฒนธรรม
ท้องถิ่น และเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสึนามิต้องมีความโปร่งใสตรวจสอบได้
ที่ต้องเป็นเช่นนี้ก็เนื่องจากต้องทำให้แน่ใจว่าผู้ประกอบการจะไม่ใช่โอกาสการทำ
กิจกรรมนั้นเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ซ่อนเร้นอื่นใด เงินบริจาคที่โรงแรมและ
รีสอร์ทหรือผู้ดำเนินการท่องเที่ยวได้รับมาควรส่งไปยังชุมชนหรือผู้ประกอบการใน
ท้องถิ่นที่เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสึนามิเนื่องจาก ผู้ดำเนินธุรกิจเหล่านี้ไม่มีสิทธิ
ในการใช้เงินเหล่านี้

ประเด็นทางด้านสิ่งแวดล้อม

ระบบนิเวศชายฝั่ง: ระบบนิเวศชายฝั่งที่มีความหลากหลายจะสามารถลดความรุนแรงของสึนามิ และลดความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ แหล่งท่องเที่ยวที่จะสร้างขึ้นใหม่และขอการรับรองจากสัญลักษณ์ SoFaR เพื่อรับรองการฟื้นฟูเพื่อความยุติธรรมหลังสึนามิ ต้องมีกระบวนการที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อพื้นที่ชายฝั่ง ป่าโกงกาง แนวปะการัง และระบบนิเวศชายฝั่งให้น้อยที่สุด เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบที่เป็นอันตรายกับการดำรงชีวิต และสร้างความปลอดภัยให้กับชุมชนได้มากขึ้นหากเกิดสึนามิขึ้นอีก และควรมีการกระตุ้นให้ผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ท ขนาดใหญ่จัดกิจกรรมเพื่อการสาธารณะประโยชน์ที่สนับสนุนการอนุรักษ์ป่าโกงกาง โรงแรมและรีสอร์ทที่จะสร้างตามทีลูก้าและผู้ประกอบการต้องการ ต้องได้รับการก่อสร้างให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาสภาพแวดล้อมพื้นที่ชายฝั่ง

วัสดุอุปกรณ์ในการก่อสร้าง: หลังเหตุการณ์สึนามิ ภาคอุตสาหกรรมจำเป็นต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ในการก่อสร้างเพื่อฟื้นฟูเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการลักลอบตัดไม้ในบริเวณพื้นที่แถบชายฝั่งที่มีระบบนิเวศซับซ้อน วัสดุทั้งหมดที่ใช้ในการก่อสร้างโรงแรมและรีสอร์ทต่างๆ ควรได้มาอย่างถูกกฎหมายโดยไม่ได้มาจากป่าอนุรักษ์ และนอกจากนี้การก่อสร้างที่ต้องใช้ไม้เนื้อแข็งจากป่าเขตร้อน เช่น ไม้ซุง เป็นต้น ผู้ดำเนินการพัฒนาธุรกิจต้องปรับใช้เทคนิคทางการก่อสร้างที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ประชาชนในท้องถิ่นมักใช้ในการก่อสร้างอาคารบ้านเรือนให้มากขึ้น

การจัดการแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ: การจัดการทรัพยากรธรรมชาติจะจำแนกได้ดังนี้

- การจัดการทรัพยากรพลังงาน
- การจัดการทรัพยากรน้ำ
- การจัดการทรัพยากรป่าไม้
- การจัดการปัญหาขยะและน้ำเสีย

จากการพิจารณาประเด็นต่างๆ เหล่านี้ เกณฑ์กำหนดมาตรฐานหลักของสัญลักษณ์ SoFaR เพื่อการฟื้นฟูสึนามิจะสร้างความมั่นใจให้กับชุมชนและผู้ประกอบการ

การท่องเที่ยวจะได้รับประโยชน์จากสาธารณูปโภคต่างๆ ร่วมกัน นอกจากนี้ทรัพยากรธรรมชาติเหลืออยู่หลังสิ้นปีจะต้องไม่ได้รับผลกระทบมากไปกว่าเดิมเนื่องจากถูกใช้ในปริมาณที่มากเกินไปโดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ที่เป็นความยั่งยืน และทุกฝ่ายต้องปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อปกป้องระบบนิเวศของชุมชน นอกจากนี้บริษัทผู้จัดหาวัสดุอุปกรณ์ และผู้ดำเนินธุรกิจโรงแรมและผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวพักผ่อนต้องยินยอมปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าวด้วย ทั้งผู้ดำเนินการพัฒนาธุรกิจและผู้ร่วมสัญญาธุรกิจต้องมั่นใจว่ามาตรฐานในการก่อสร้างของคุณไม่ได้ก่อให้เกิดผลที่เป็นลบกับสภาพแวดล้อมชุมชน หรือไม่ได้มีการฝ่าฝืนมาตรฐานการก่อสร้างที่กำหนดจากภาครัฐ

ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสึนามิ: ควรจัดให้มีการฝึกงานลูกจ้างเพื่อให้ความรู้กับคนงานที่ทำงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องสภาพแวดล้อมท้องถิ่น รวมทั้งเรื่องของชุมชนและสิ่งแวดล้อมในชุมชนด้วย คนงานเหล่านี้ต้องมีความรู้มากพอเกี่ยวกับการจัดการแหล่งทรัพยากรธรรมชาติเพื่อเป็นการป้องกันผลกระทบจากการพัฒนาในท้องถิ่น ยิ่งไปกว่านั้นคนงานพวกนี้ยังต้องมีความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของแนวปะการัง และผลกระทบที่เกิดจากสึนามิ และคนงานจำเป็นต้องมีความสามารถในการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในการอพยพจากบริเวณเสี่ยงภัยหากเกิดภัยพิบัติขึ้น นอกจากนี้ต้องมีความสามารถในการแนะนำให้นักท่องเที่ยวให้สร้างผลกระทบกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ให้น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และประพฤติดินให้เหมาะสมเมื่อเข้ามาท่องเที่ยวในบริเวณพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ

ประเด็นในเรื่องการดำเนินการในระดับนโยบาย

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการร่วมตัดสินใจ: โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องการได้รับการรับรองจากสัญลักษณ์ SoFaR เพื่อการฟื้นฟูสึนามิ ควรมีการตรวจสอบกับหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับการพัฒนา ก่อน เพื่อให้แน่ใจว่าอย่างน้อยก็จะมีมาตรฐานความโปร่งใสในระดับหนึ่งที่ชุมชนสามารถเข้าใจถึงแผนงานในการก่อสร้างที่กำลังจะมีการก่อสร้างในชุมชนของพวกเขา

ดังนั้นสมาชิกในชุมชนควรได้รับโอกาสในการใช้สิทธิควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยให้การตัดสินใจว่าพื้นที่ใดบ้างในชุมชนที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปท่องเที่ยวได้หรือไม่ และสามารถกำหนดข้อห้ามเกี่ยวกับความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในขณะเข้ามาเที่ยวได้

แม้ว่าประเด็นอื่นที่นอกจากประเด็นต่างๆ ที่กล่าวไปแล้วนี้จะไม่ได้เกิดจากการสนทนาร่วมกับตัวแทนชุมชนโดยตรง แต่สิ่งที่เราก็คงต้องพิจารณากันอยู่นั้นก็คือประเด็นในเรื่องการเลือกปฏิบัติระหว่างเพศ เชื้อชาติ และศาสนา

6. ข้อเสนอแนะสำหรับการตั้งมาตรฐานหลักของสัญลักษณ์ SoFaR

จากข้อเสนอที่ได้กล่าวไป มาตรฐานต่อไปนี้ได้พัฒนาขึ้นมาเพื่อเป็นตัวอย่างที่จะนำมาใช้เป็นมาตรฐานสำหรับสัญลักษณ์ SoFaR

มาตรฐานตัวอย่างที่อาจนำมาใช้เป็นมาตรฐานหลักของสัญลักษณ์ SoFaR ได้
<ul style="list-style-type: none"> ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวจะต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับที่ดิน และสินทรัพย์ ที่ใช้ในการก่อสร้าง โดยแสดงเอกสารทางราชการที่เป็นที่ยอมรับต่อชุมชน เพื่อเป็นการพิสูจน์ว่าพื้นที่ที่ใช้ในการก่อสร้างได้มาอย่างถูกต้องตามกฎหมายไม่ว่าก่อนหรือหลังเหตุการณ์สึนามิ และยังคงแสดงว่าไม่ได้มีการรुक้าเข้าไปในที่ดินของผู้อื่น
<ul style="list-style-type: none"> ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว หรือนักพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ควรให้ความสำคัญกับการจ้างแรงงานท้องถิ่นให้เข้าทำงานในธุรกิจของตนเป็นกลุ่มแรก เพื่อกันไม่ให้ประชาชนในท้องที่เสียประโยชน์จากการพัฒนาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของตน นอกจากนี้ธุรกิจโรงแรม และการดำเนินกิจกรรมสันตนาการเพื่อผลประโยชน์ด้านธุรกิจการท่องเที่ยวต่างๆ จะต้องไม่ใช่แรงงานที่ลักลอบทำงานอย่างผิดกฎหมาย
<ul style="list-style-type: none"> ธุรกิจท่องเที่ยว หรือนักพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ควรให้ความสำคัญกับการซื้อวัสดุอุปกรณ์ และใช้บริการในท้องถิ่นเป็นอันดับแรก
<ul style="list-style-type: none"> การก่อสร้างโรงแรมและการดำเนินการท่องเที่ยวต้องมีความมุ่งมั่นที่จะไม่สร้าง หรือ ลดผลกระทบที่จะเกิดกับสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และสังคมของชุมชน

<ul style="list-style-type: none"> ● กิจกรรมเพื่อการสาธารณะประโยชน์ของผู้ประกอบการท่องเที่ยวต้องมีความตั้งใจจริงที่จะก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชน โดยชุมชนเป็นหลักในการมีส่วนร่วมเพื่อเป็นการรับประกันว่าการดำเนินการใดๆ ก็ตาม จะสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง
<ul style="list-style-type: none"> ● การใช้ทรัพยากรธรรมชาติของผู้ประกอบการท่องเที่ยวจะต้องไม่กระทบต่อแหล่งทรัพยากร หรือทำให้ปริมาณทรัพยากรที่ชุมชนจำเป็นต้องใช้ลดลง โดยมีการดูแลการปล่อยของเสีย และมีการบำบัดของเสียอย่างเหมาะสม
<ul style="list-style-type: none"> ● พนักงานจะได้รับการฝึกให้ช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมที่เกิดจากการประกอบการ และสามารถแนะนำการปฏิบัติให้กับนักท่องเที่ยวในกรณีเหตุฉุกเฉิน หรือแนะนำให้นักท่องเที่ยวประพฤติตนอย่างเหมาะสมในขณะที่ท่องเที่ยวในพื้นที่

สิ่งที่จะตรวจสอบจำเป็นต้องเป็นที่ยอมรับจากกลุ่มต่างๆ ที่อยู่ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ อันได้แก่ชุมชนในพื้นที่ องค์กรพัฒนา และประชาคม ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่ การตรวจสอบจะดำเนินการโดยหน่วยงานต่างประเทศซึ่งอาจดำเนินการโดยผู้ประกอบการเองหรืออาจเป็นหน่วยงานความร่วมมือเฉพาะที่มีการจัดตั้งขึ้น ผู้ที่จะทำการตรวจสอบมาตรฐาน SoFaR ต้องเป็นหน่วยงานเศรษฐกิจหรือการปกครองนอกชุมชน (เนื่องจากปัญหาด้านความปลอดภัยในชีวิตที่ได้กล่าวไปในตอนต้น)

การสถาปนาวิธีการตรวจสอบตามมาตรฐาน SoFaR ให้เป็นที่ยอมรับได้ต้องสอดคล้องประสานกับโครงสร้างการดำเนินการของผู้ประกอบการนำเที่ยวต่างชาติ โดยยังใช้มุมมองของชุมชนที่มีต่อการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นหลัก

ในการสร้างมาตรฐาน SoFaR จะเน้นให้เห็นตัวอย่างของผู้ประกอบการที่ดำเนินการสอดคล้องกับการฟื้นฟูที่มีความยุติธรรมได้ดี ดังนั้นหลักสำคัญในกระบวนการตรวจสอบมาตรฐานความยุติธรรมจะเป็นการรวบรวมตัวอย่างของผู้ประกอบการที่มุ่งดำเนินการเพื่อความยุติธรรมที่เป็นที่ยอมรับของชุมชน หากชุมชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องยอมรับว่าการประกอบการหนึ่งๆ ได้กระจายประโยชน์จากการฟื้นฟู

อย่างยุติธรรมแล้ว จะไม่มีปัญหาในการที่ผู้ประกอบการนั้นๆ จะขอสัญลักษณ์รับรอง SoFaR

การให้การยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้องควรรวมถึงประเด็นในเรื่องการจ้างงานประชาชนในท้องถิ่น การครอบครองที่ดินและทรัพย์สินอย่างถูกต้องตามกฎหมายรวมทั้งเรื่องของการให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมหรือชี้แนะในระดับหนึ่งด้วยก็ได้ เช่นเดียวกันนี้ต้องมีการตรวจสอบว่า การประกอบธุรกิจ โรงแรมหรือการท่องเที่ยวสามารถเข้ากันได้ดีกับ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และความเป็นอยู่ของชุมชนหรือไม่ และหากผู้ประกอบการใช้สาธารณูปโภคร่วมกับชุมชนโดยมีการดูแลและพัฒนาโครงสร้างต่างๆ เหล่านี้ร่วมกับชุมชนนี้ก็ถือเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการกระบวนการพิจารณาให้การรับรอง

ความเต็มใจและความเปิดใจกว้างของผู้ประกอบการในการที่จะยอมรับฟังปัญหาของชุมชนที่เกิดจากการประกอบธุรกิจได้อย่างสร้างสรรค์ถือเป็นอีกประเด็นที่สำคัญ ปัญหาที่เกิดจากการประกอบการที่ชุมชนกังวลนั้นอาจได้แก่ การทิ้ง ขยะหรือน้ำเสียโดยไม่บำบัดก่อนที่จะทิ้ง การประพடுத்தที่ไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยวและพนักงานโรงแรมในพื้นที่อื่นนอกโรงแรม หรือแม้แต่ประเด็นที่รุนแรงเช่นการใช้แรงงานเด็กหรือสตรี และที่สำคัญว่าผู้ประกอบการจะจัดการปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นด้วยวิธีไหนแต่ต้องถือการพัฒนาอันเกิดประโยชน์กับทุกฝ่ายเป็นสำคัญ ตัวอย่างในการแสดงออกถึงการยอมรับฟังความกังวลของชุมชนได้แก่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารส่วนท้องถิ่นจะได้รับอนุญาตให้เข้าไปตรวจสอบสถานที่ประกอบการหากมีปัญหาเกี่ยวกับการทิ้งขยะเกิดขึ้น หรือ มีการเจรจาเมื่อเกิดปัญหาของการประพடுத்தที่ไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยวหรือพนักงานโรงแรมอยู่บ่อยๆ ในขณะที่อยู่ในท้องถิ่น

ประเด็นอื่นๆที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ ควรได้รับการตรวจสอบ โรงแรมต้องสามารถแสดงที่มาที่ไปของทรัพย์สินที่ซื้อหากผู้ประกอบการไม่ได้ซื้อจากตลาดในชุมชนมาก่อน ในอนาคตผู้ประกอบการต้องเพิ่มสัดส่วนการใช้ผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นให้มากขึ้นในระยะเวลาที่กำหนดว่าจะเริ่มดำเนินการเมื่อไหร่ด้วย

ในการตรวจสอบจะให้โอกาสกับผู้ประกอบการได้อธิบายว่าทำไมพวกเขาถึงไม่สามารถปฏิบัติตามมาตรฐานได้ในตอนนั้น อย่างไรก็ตามต้องสามารถจัดปัญหาเหล่านี้ภายใต้เวลาที่สามารถระบุล่วงหน้าได้

สำหรับผู้ประกอบการท่องเที่ยวจากต่างประเทศ กระบวนการในการแนะนำสัญลักษณ์ SoFaR ให้กลุ่มลูกค้าได้รู้จัก อาจมีลักษณะคร่าวๆ ดังนี้:

- ผู้ประกอบการท่องเที่ยวจากต่างประเทศส่งตัวแทนเข้าอธิบายและให้คำแนะนำเกี่ยวกับมาตรฐานของ SoFaR ร่วมกับตัวแทนจากภาคส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- นำผลการหารือไปให้กับสำนักงานใหญ่จากนั้นทางสำนักงานใหญ่จึงจะพัฒนากระบวนการดำเนินการที่สอดคล้องกับโครงสร้างการบริหารงานของตน
- ผนวกมาตรฐานรับรองเหล่านี้เข้าสู่กระบวนการทางธุรกิจ โดยเริ่มกระบวนการให้การรับรองมาตรฐาน
- ประกาศการใช้สัญลักษณ์ SoFaR ไว้ในรายการการท่องเที่ยวของตนเองและทำการประชาสัมพันธ์แนวทางในการรับรองการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องการฟื้นฟูที่ยุติธรรมให้แก่กลุ่มลูกค้า
- ทำการตรวจสอบมาตรฐานผู้ประกอบการซ้ำอย่างต่อเนื่องในระหว่างกระบวนการฟื้นฟูที่ยุติธรรมที่ได้ดำเนินไป โดยมีการตรวจสอบกระบวนการรับรอง และตรวจสอบระดับมาตรฐานจากหน่วยงานภายนอกชุมชน

7. สรุปแล้ว SoFaR เพื่อการฟื้นฟูสินามิอย่างยุติธรรมยังคงเป็นทางเลือกที่ดีอีกทางหนึ่งหรือไม่?

สิ่งที่ได้นำเสนอไปเป็นแนวคิดเกี่ยวกับสัญลักษณ์ SoFaR ในฐานะของการเป็นบทเรียนที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ในการฟื้นฟูสินามิในปี 2547 ของประเทศไทยกว่า 2 ปีแล้วที่สินามิได้ผ่านพ้นไป ชาวคราวสินามิก็มีคอยปรากฏให้เห็นอีกเท่าไร อย่างไรก็ตาม สินามิและผลพวงของมันได้ทำให้เกิดการให้ความสนใจอย่างกว้างขวางจากสื่อมวลชนทั่วโลก นักท่องเที่ยวจากชาติตะวันตกจึงควรได้รับการกระตุ้นเตือนให้รำลึกถึงผลกระทบจากสินามิอีกครั้ง อย่างไรก็ตามในประเทศไทย

ผู้ที่เข้ามาในบริเวณจังหวัดที่ได้รับผลกระทบจากสึนามิ ก็จะเห็นร่องรอยของสึนามิอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และแม้ว่าเวลาจะได้ล่วงไปนานแล้ว แต่แนวคิดที่จะนำสัญลักษณ์ SoFaR เพื่อการฟื้นฟูสึนามิมาใช้กับกระบวนการฟื้นฟูในเวลานี้ก็ยังคงสมควรได้รับการพิจารณา

เราได้ชี้แจงภารกิจของสัญลักษณ์ SoFaR ไปแล้ว และได้กล่าวถึงความยากลำบากในช่วงแรกในการอภิปรายในประเด็นความยุติธรรมที่จะให้ชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากสึนามิได้มีส่วนร่วมในการฟื้นฟูมากขึ้น แต่ชุมชนยังมีความเกรงกลัวในเรื่องผลในด้านลบที่อาจส่งผลกระทบต่อชีวิตของตน จากเหตุดังกล่าวจะเห็นได้ว่าปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากกลไกอื่นนอกเหนือจากการปกครองในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความยุติธรรมมากขึ้นกับเหยื่อภัยพิบัติที่อาจกลายเป็นผู้ได้รับผลกระทบรอบสองจากผลพวงของการฟื้นฟู

แนวคิดการใช้สัญลักษณ์ SoFaR เริ่มจากความกังวลในเรื่องความยุติธรรมในการฟื้นฟูภัยพิบัติดังที่ได้กล่าวไป และหากมีความจำเป็นสัญลักษณ์ SoFaR ควรที่จะสามารถเปลี่ยนโครงสร้างการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติเพื่อให้เกิดความยุติธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และในกรณีภัยพิบัติที่อาจเกิดในอนาคตเครื่องมืออันนี้ต้องได้รับการแนะนำทันทีเพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือในระยะกลางโดยหากเป็นไปได้ต้องมีการดำเนินการภายในเวลาหนึ่งปีหลังภัยพิบัติจึงจะเป็นการดีที่สุด

และเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่คาดหวัง การนำสัญลักษณ์ SoFaR มาใช้จะใช้จะสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการที่ขอมดำเนินการตามมาตรฐานการฟื้นฟูที่มีความยุติธรรมโดยไม่แสวงหาผลกำไรเกินควรจากเศรษฐกิจระดับชาวบ้าน

เมื่อสัญลักษณ์ SoFaR สามารถรับรองได้จริงก็จะทำให้เกิดกระบวนการฟื้นฟูที่สำคัญกับผิชอบมากขึ้น และดังที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้นว่ามีประชาชนที่ได้ให้เงินบริจาคเพื่อการฟื้นฟูและคนเหล่านี้ก็ได้กลายมาเป็นกลุ่มลูกค้าที่หวังให้เกิดกระบวนการฟื้นฟู สัญลักษณ์ SoFaR จะทำให้กลุ่มคนพวกนี้ได้ทราบและสามารถตัดสินใจในการเลือกใช้บริการได้ตรงตามความต้องการในการช่วยเหลือมากขึ้น

ลูกค้านี้ก็จะได้ข้อมูลที่ทำให้รายละเอียดเกี่ยวกับการฟื้นฟูที่สอดคล้องกับความ
ตั้งใจในการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักการดั้งเดิมของตน และรู้ว่าธุรกิจใดที่ไม่
ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจในชุมชนท้องถิ่นซึ่งถือเป็นกลุ่มเป้าหมายด้าน
การช่วยเหลือหลักของผู้บริจาคในต่างประเทศ ดังนั้นด้วยความสามารถในการ
ตัดสินใจของกลุ่มลูกค้าการท่องเที่ยวสิ่งนี้จะสามารถชี้นำเศรษฐกิจชุมชนเมืองได้
ในที่นี้คือ:ผลที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อสร้างสิ่งที่ดีกว่าในขณะที่ป้องกัน
ไม่ให้โครงสร้างที่ก่อผลเสียแบบเดิมที่มีอยู่ก่อนสิ้นมิไม่ให้เกิดขึ้นอีก

เมื่อพิจารณาถึงภารกิจสำคัญในการสนับสนุนความยุติธรรมให้เกิดขึ้นตลอด
ระยะเวลาการฟื้นฟู นับตั้งแต่เกิดสิ้นามิขึ้นบัดนี้เวลาก็ได้ล่วงมานานพอสมควรแล้ว
ดังนั้นศักยภาพของการนำสัญลักษณ์ SoFaR มาใช้กับการควบคุมการฟื้นฟูสินามิจึง
ค่อนข้างที่จะมีข้อจำกัด เนื่องจากขณะนี้เราจะเห็นได้ว่าสิ่งก่อสร้างต่างๆ และ
โครงสร้างเศรษฐกิจก็ได้มีการสถาปนาขึ้นใหม่แล้วบางส่วน อย่างไรก็ตามแม้ว่า
ศักยภาพของสัญลักษณ์ SoFaR จะถูกจำกัดด้วยอุปสรรคดังกล่าวแต่ก็อาจยังสามารถ
ช่วยให้เกิดความยุติธรรมกับกระบวนการฟื้นฟูที่ยังดำเนินอยู่ในปัจจุบันนี้ได้

โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะทำให้เกิดความยุติธรรมกับกลุ่มลูกค้าที่เป็นนักท่องเที่ยวและผู้
ประกอบการธุรกิจที่ให้ความสำคัญกับเรื่องความยุติธรรมของการฟื้นฟู รวมทั้งจะ
เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มองค์กรประชาสังคมที่ส่งเสริมการฟื้นฟูเพื่อความยุติธรรม
และความยั่งยืน เมื่อพิจารณาอย่างนี้แล้วสัญลักษณ์ SoFaR ก็ยังเหมาะสมที่จะ มีการ
จัดทำขึ้น โดยจะเป็นสัญลักษณ์ที่สามารถให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวให้เกิด
ความเข้าใจตามหลักการที่ได้กล่าวไป และสร้างข้อได้เปรียบให้กับผู้ประกอบการ
ธุรกิจที่เชื่อในหลักการดังกล่าวนั้น นอกจากนี้สัญลักษณ์นี้ยังจะทำหน้าที่เป็น
แม่แบบที่จะสนับสนุนให้เกิดความยุติธรรมในการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติอื่นๆ ใน
อนาคตในยามที่โครงสร้างทางการปกครองไม่ได้ให้โอกาสกับทุกคนที่เกี่ยวข้อง
ในการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟู อย่างไรก็ตามทั้งหมดนี้ขึ้นอยู่กับตัดสินใจจาก
ผู้ที่สนใจในหลักการ ที่จะบอกได้ว่าสัญลักษณ์ SoFaR เพื่อการฟื้นฟูสินามิยังจะ
เป็นทางเลือกหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับสถานการณ์การฟื้นฟูสินามิในปัจจุบันของ
ประเทศไทยหรือไม่

ภาคผนวก

ก.) แหล่งอ้างอิงข้อมูลบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

แหล่งข้อมูลและเอกสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบหลังสึนามิ

1. UNWTO-Tsunami Relief for the Tourism Sector, Phuket Action Plan,

<http://www.unwto.org/tsunami/Phuket/Draft%20Phuket%20Action%20Plan-A%20Rev.3.pdf>

2. Evangelischer Entwicklungsdienst (eed), Tourism Watch

Informationsdienst Dritte Welt Tourismus, <http://www.tourism-watch.org/>

Nr. 40 Wie erfolgt der touristische Wiederaufbau in Süd- und Südostasien,

<http://www.tourism-watch.org/dt/40dt/40.wiederaufbau/index.html>

Nr. 40 Kein nachhaltiger Kurswechsel in Sicht,

<http://www.tourism-watch.de/dt/40dt/40.kurswechsel/index.html>

Tourism Watch, c/o EED e.V. Ulrich-von-Hassell-Str. 76 53123 Bonn, Germany

3. Tourism Concern, <http://www.tourismconcern.org.uk>

Post-tsunami reconstruction and tourism: a second disaster?,

www.tourismconcern.org.uk/pdfs/Final%20report.pdf

Tourism Concern, Stapleton House: 277-281 Holloway Road: London N7 8HN

4. Ecumenical Coalition on Tourism (ECOT), <http://www.ecotonline.org>

Tsunami Reader 1, "Tourism, Local Communities and Ecology":

<http://ecotonline.org/Pages/downloads/Tsunami%20Dossier-final%2023march.pdf>

Tsunami Reader 2, "Challenges and pitfalls":

<http://ecotonline.org/Pages/downloads/Tsunami%20Dossier%202.pdf>

Tsunami Reader 3, "POST-Tsunami progress or standstill?":

<http://ecotonline.org/Pages/downloads/Tsunami%20dos%203.inside.pdf>

5. UN News center, Tsunami News,

<http://www.un.org/apps/news/infocusRel.asp?infocusID=102&Body=tsunami&Body1>

6. Overseas Development Institute (ODI), <http://www.odi.org.uk/>

The Indian Ocean Tsunami, <http://www.odi.org.uk/tsunami/>

Public Affairs, Overseas Development Institute, 111 Westminster Bridge Road, London SE1 7JD, UK

7. Pro Poor Tourism, <http://www.propoortourism.org.uk/>

Natural Disasters and Tourism,

<http://www.propoortourism.org.uk/Publications%20by%20partnership/Tsunami.pdf>

ODI (Caroline Ashley): 111 Westminster Bridge Road, London SE1 7JD, UK

IIED (Dilys Roe): 3 Endsleigh Street, London WC1H 0DD, UK

8. Arbeitskreis Tourismus & Entwicklung (akte), <http://www.akte.ch>

Solidarität mit den Opfern der Flutkatastrophe im Indischen Ozean

www.akte.ch/fileadmin/user_upload/akte/PDF/tsunami/Tsunami_HG.pdf

Solidarity with the Victims of the Tsunami in the Indian Ocean - Solidarity in

Tourism?, http://www.akte.ch/uploads/media/Solidarity_pluss.pdf

arbeitskreis tourismus & entwicklung, Missionsstrasse 21, CH-4003 Basel

9. The Ecotourism Training Center (ETC), Khao Lak,

<http://etcth.org/index.html>,

<http://www.ecotourism.wordpress.com>

67/7 Soi Had Baan Bang Niang, Moo # 5, Pechakacem Road, Tamboon Khuk

Khak, Amphur Takuapa Phang-Nga Province, 82190 Thailand

10. Asienhaus, <http://www.asienhaus.de>, Contents of the publication: Ready for Tourism? Wiederaufbau und soziale Konflikte nach dem Tsunami in Südthailand, <http://www.asienhaus.de/public/archiv/focus22inhalt.pdf>
Asia House Essen, Bullmannau 11, D-45327 Essen

11. The International Ecotourism society (TIES), www.ecotourism.org/
1333 H Street, NW, Suite 300, East Tower, Washington, DC 20005, USA

12. North Andaman Tsunami Relief (NATR),
<http://www.northandamantsunamirelief.com/>
Community Empowerment for Sustainable Tourism Development,
<http://69.233.191.126/current.html>
292/1 Moo 1, Kura Kuraburi District, Phang Nga Province, Thailand, 82150

แหล่งข้อมูลและเอกสารเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินและทรัพย์สิน

1. UNDP & Tsunami Recovery <http://www.undp.org/tsunami/>
Tsunami-hit Thai Muslim Community Granted Land Rights in a National Park
<http://www.undp.or.th/news/news-060307.html>

2. Asian Coalition for Housing Rights (ACHR), <http://www.achr.net/>
Tsunami Thailand, Update April 2006, <http://www.achr.net/000ACHRTsunami/Thailand%20TS/Tsunami%20Thailand.htm>
In Thailand - a 'land grab' <http://www.achr.net/000ACHRTsunami/Thailand%20TS/Thai%20Extras%20Tsunami%201.htm#Thailand>
73 Soi Sonthiwattana 4, Ladprao 110, Ladprao Rd Bangkok 10310, THAILAND

3. International Land Coalition (ILC), <http://www.landcoalition.org/index.htm>
Tsunami raises land rights questions, <http://www.landcoalition.org/events/n05tsunami.htm>

C/o IFAD, Via Del Serafico, 107 Rome 00142, Italy

แหล่งข้อมูลและเอกสารเกี่ยวกับ ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม

1. UNEP - Asian Tsunami Disaster, <http://www.unep.org/Tsunami/>

The Environmental Reconstruction Needs,

http://www.unep.org/tsunami/Environmental_Response/Reconstruction_Needs/index.asp United Nations Avenue, Gigiri, PO Box 30552, 00100, Nairobi, Kenya

2. FAO – Tsunami Response, <http://www.fao.org/tsunami/>

3. World Wildlife Fund, <http://www.wwf.org.uk>

Call for sustainable timber to be used in Tsunami reconstruction,

http://www.wwf.org.uk/news/n_0000001463.asp

WWF-UK, Panda House, Weyside Park, Godalming, Surrey GU7 1XR

4. The World Conservation Union, <http://www.iucn.org>

After the Tsunami: Material for Reconstruction – Environmental issues,

<http://www.iucn.org/tsunami/docs/ip-materials-reconstruction.pdf>

The Indian Ocean tsunami – Tourism as an alternative livelihood option –

Ensuring incorporation of environmental considerations in associated reconstruction and rehabilitation, <http://www.iucn.org/tsunami/docs/tsunami-tourism-guidance.pdf>

Asia Regional Office, The World Conservation Union, email: amkrdo@iucn.org

แหล่งข้อมูลและเอกสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ สัญลักษณ์รับรองการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ระดับนิเวศ

1. World Tourism Organization (UNWTO), <http://www.world-tourism.org/>

UNWTO Sustainable Development of Tourism <http://www.world-tourism.org/sustainable/activities.htm#3>

World Tourism Organization, Capitán Haya 42, 28020 Madrid, Spain

2. Responsible Travel, <http://www.responsibletravel.com/>

Responsible Travel Criteria,

<http://www.responsibletravel.com/Copy/Copy100261.htm>

responsibletravel.com, 4th Floor Pavilion House, 6 The Old, Steine Brighton East
Sussex BN1 1EJ, UK

3. Forum anders reisen, <http://www.forumandersreisen.de>

Kriterienkatalog, <http://www.forumandersreisen.de/>

[philosophie_kriterienkatalog.php](http://www.forumandersreisen.de/philosophie_kriterienkatalog.php)

4. Ecotourism – Policy and Practice,

<http://www.law.ufl.edu/conservation/pdf/ecotourism.pdf>

5. The International Ecotourism Society (TIES), <http://www.ecotourism.org/>

Ecotourism resources, [http://www.ecotourism.org/webmodules/webarticlesnet/
templates/eco_template.aspx?articleid=35&zoneid=16](http://www.ecotourism.org/webmodules/webarticlesnet/templates/eco_template.aspx?articleid=35&zoneid=16)

The International Ecotourism Society, 1333 H Street, NW. Suite 300, East Tower.
Washington, DC 20005

6. Green Globe, <http://www.greenglobe.org>

Green Globe International Tourism Standard, [http://www.greenglobe.org/
docs/pdf/IES%20Standard%208-10-2004%20Final.pdf](http://www.greenglobe.org/docs/pdf/IES%20Standard%208-10-2004%20Final.pdf)

Street Contact Details, Suite 8, Southern Cross House, 9 McKay Street,
TURNER, ACT, 2612, AUSTRALIA

Postal Contact Details, GPO Box 371, CANBERRA, ACT, 2601, AUSTRALIA

7. Global Ecolabelling Network, www.gen.gr.jp/

Introduction to Ecolabelling, http://www.gen.gr.jp/pdf/pub_pdf01.pdf

Gen General Affairs Office: Japan Environment Association (JEA) DaVinci

KAMIYACHO Bldg. 2F, 1-11-9, Azabudai, Minato-ku, Tokyo 106-0041

Gen Secretariat: TerraChoice Environmental Services Inc. Suite 801, 1280 Old Innes Road, Ottawa, ON, K1B 5M7, Canada

8. The Travel Foundation, <http://www.thetravelfoundation.org.uk/index.html>

Tools, Training and Guidelines, [http://www.thetravelfoundation.org.uk/](http://www.thetravelfoundation.org.uk/tools_training_guidelines.asp)

[tools_training_guidelines.asp](http://www.thetravelfoundation.org.uk/tools_training_guidelines.asp)

The Travel Foundation, The CREATE Centre, Smeaton Road, Bristol, Avon BS1 6XN, UK.

9. Tour Operators Initiative, <http://www.toinitiative.org/>

A practical guide to good practice, [http://www.toinitiative.org/](http://www.toinitiative.org/supply_chain/HotelGuideEnglish.pdf)

[supply_chain/HotelGuideEnglish.pdf](http://www.toinitiative.org/supply_chain/HotelGuideEnglish.pdf)

Tour Mirabeau - 39-43, quai André Citroën, 75739 Paris Cedex 15, France

**ข) รายชื่อหนังสือที่จะจัดพิมพ์ครั้งต่อไปภายใต้โครงการ Tsunami Aid Watch
โครงการวิจัยระยะสั้น**

1. ระบบเตือนภัยสึนามิล่วงหน้า : ข้อสงสัย และ ข้อเท็จจริง
2. ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้ประสบภัยสึนามิที่ได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรด้านศาสนา
3. ปัญหาที่ดินหลังภัยสึนามิ
4. การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนในแถบชายฝั่งทะเลอันดามัน
5. โครงสร้างการปฏิบัติงานของเครือข่ายความร่วมมือพื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน(SAN) กรณีศึกษาเกี่ยวกับการสร้างบ้านและการฟื้นฟูชุมชน
6. โครงสร้างการปฏิบัติงานของเครือข่ายความร่วมมือพื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน (SAN) กรณีศึกษาเกี่ยวกับการซ่อมเรือและสร้างอู่เรือชุมชน
7. วิถีและความเป็นมาของชาวมอว์แกน
8. สภาพแวดล้อมที่แปรเปลี่ยน: ผลกระทบถาวรจากสึนามิที่มีต่อระบบนิเวศน์ชุมชน

โครงการวิจัยระยะยาว

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลการแก้ปัญหาที่ดินในพื้นที่ประสบภัยสึนามิ
2. วิถีชีวิตชาวมอว์แกน (ยิปซีทะเล) และ ประวัติการใช้ที่ดินของชนชาวมอว์แกน

รายชื่อหนังสือที่ได้จัดพิมพ์ไปแล้วก่อนหน้านี้

1. สึนามิ: การศึกษาการตอบสนองต่อภัยพิบัติในศรีลังกา, พร้อมบทความพิเศษเกี่ยวกับสถานการณ์ใน ประเทศไทย โดย คาร์ล เชกชไนเดอร์, ผู้อำนวยการโครงการTAW จัดพิมพ์โดยความร่วมมือของมูลนิธิไฮน์ริค เบิลล์ Brot für die Welt และ medico international กรกฎาคม 2549

2. สโคปชาร์เตอร์การฟื้นฟูชุมชนสีนามิอย่างยั่งยืน หมายเลข ISBN 978 974 88189 7 9 เรียบเรียงโดยทีมงาน สีนามิ เอค วอทซ์ (TAW) หนึ่งในโครงการของมูลนิธิไฮน์ริค เบิลล์ สำนักงานเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เชียงใหม่ ธันวาคม 2549
3. รูปแบบการเป็นเจ้าของพลังงานทางเลือก: การศึกษาถึงความเป็นไปได้เรื่องพลังงานทางเลือกที่ยั่งยืนของชุมชนที่จะช่วยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการด้านพลังงาน ISBN 978 974 7093 51 3

ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ: พฤศจิกายน 2548 – มกราคม 2551